ТЭЖЭЭЛЭЭ ЗҮБӨӨР, ЭЗЭН ЁҺООР ГАРГАШАЛХА

Таряалан, сабшалангай гектар бүхэнние зүбөөр ашаглаха, газаряа уһалжа, үтэгжүүлжэ, баян ургаса абаха гэһэн КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, республикымнай колхоз, совхозууд байгша ондо хүдөө ажахын ургамалнуудай бараг һайн ургаса абажа, ниитын адуу малда урда жэлэйхиһээ 1,5 дахин эхэ тэжээл бэлэдхэһэн байна. Илангаяа Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениинуудэй ажахынууд малаа тэжээлээр элбэг хангажа шадаа. Энэнэй манай колхоз, совхозуудай ёһотой баялигынь, мал ажалһаа ашаг шэмэ ехээр абаха арга нүхэсэлынь мүн гэжэ мэдээжэ.

Зүгөөр энэ баялигаа хэрэглэжэ шадаха, тэжээлээ эзэн ёһоор, харин нягтаар, зүбөөр гаргашалха гээшэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, бүхы малшадай нангин уялга мүн. Тиигэбэшье энэ талаар дутагдалнууд мүнөө жэлдэшье олон ушарна. Зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд бии байгаа тэжээлээ һайса тооложо, хубаарилжа үзэнгүй, тэрэнээ «гамнахамнай» гэжэ малаа эдеэлүүлэнгүй тооной бэлшээжэ, үнеэдээ хожорооно, буруу, хашарагуудаа хүдэрөөнэ. Иимэ баримтанууд Хоринин үйлэдбэриин управлениин совхозуудта үзэгдэнэ. Жэшээнь, эндэхи Үдын совхозой Доодо-Голой фермын (эрхилэгшэнь нүхэр Дондуков) үнеэд хүсэд эдеэлүүлэгдэнэгүй, бэлшээридэ хооһоор туугдана, буруунуудта үбһэ, тэжээлынь хүл доронь хаягдажа үттэнэ, тугалнуудта хэмэл һү уулгаабди гэжэ, миил уһанда худхаһан гурил хобоо соо хэнэ. Тэрэнь тэндээ хүрэшэнэ.

Нүгөө зарим хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд тэжээл байнал гэжэ малдаа хэм хэмжүүргүйгөөр хаяжа үгэдэг заншалтай. Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Советская Россия» колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр Говорунов) орооһо тарягаа бүхэлеэр гахайн байра соо хаяжа үгэһэниинь, тэрэнь шабааһа, шэбтэртэй холилдожо, миин хосорно.

Мүнөө олохон ажахынуудта үбһэ, тэжээлынь һайса бүридхэгдөөгүй, хээрэ газаагуур задагай хэбтэжэ, үхэр малда гэшхэгдэжэ, нишэ тиишээ үригдэжэ байһаншье ушар бии. Хяагтын совхозой (директорынь нүхэр Афанасьев) Бүрдэнэй, Хираанай отделениинүүдтэ үбһэ, зелёнконь хорёологдоогүй байһан дээрэһээ адуу малда эдигдэжэ, һүрииүүдынь мөөгэ мэтэ болонхой.

Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениинүүдэй олохон ажахынуудта һолоомониинь мүнөө хүрэтэр суглуулагдаагүй бухалаараа хэбтэһээр.

Хүдөө ажахыгаа интенсификациин замаар хүгжөөхэ гэжэ оролдожо байха үедөө эдэ баримтануудые тэсэжэ болохо аал? Огто болохогүй. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай, үйлэдбэриин управлениинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд тэжээлээ зүбөөр гаргашалха асуудалда гол анхаралаа хандуулха ушартай. Энэ талаар хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомууд, колхоз, совхозуудай партийна организацинууд шанга хиналта табиха үүргэтэй.

Тэжээл зүбөөр гаргашалхын тула юу хэхэ хэрэгтэйб? Нэн түрүүн бии байгаа бүхы тэжээлээ наринаар бүридхэжэ, фуражирнуудта, ажахын тоосоондо ороһон бригадануудай малшадта даалгаха. Тиигээд тэрэнээ һара һараар хубаарилжа, малай бэе тамир, ашаг шэмыень харалсажа, бага багаар һайса хоглуулжа байгаад, хобто хобоо соо хэжэ малда үгэхэ эрилтэ табигдана. Тиихэдээ үнеэдтэ суудхэдээ хэды тэжээлэй единицэ үгтэнэб, малай шэгнүүрые нэмэлтын килограмм бүхэндэ хэды шэнээн тэжээл хүртэнэб гэжэ ходо тооложо, тодорхойлжо байха шухала.

Олонхи ушарта тэжээлдэ протеинэй дуталдаһан дээрэһээ малай бэедэ шэнгэсэ багатай байжа, тэжээл миил хиидэ хосордог. Тиимэһээ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд тэжээлэй шанарые саг үргэлжэ шалгажа, малай тэжээлэй рацион зохёоходоо протеинэйнь хэмжээе зохилдуулха болоно. Энэ ушарта үнеэдэй, бүрүү, хашарагуудай тэжээлдэ карбамид холилсоходо зохид.

Гадна тэжээл буйлуулжа малда үгэхэдэ ашаг үрэнь эрид ехэ болодог гэжэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл, эрдэмэй туйлалтанууд сэхэ гэршэлнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ манайшье колхоз, совхозуудта һолоомон элдэб аргаар буйлуулагдадаг боложо байна. Тэрэнэй ашаүрэнь айхабтар ехэ гэжэ мэдэгдээ. Жэшээнь, Сэлэнгын, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозууд болон бусад ажахынууд һолоомоёо гидролизно аргаар буйлуулжа, дрожжоор шанаржуулһанай ашаар үнеэдэйнгээ һү шэмэ нэмээжэ, гурэндөө һү тушааха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Мүнөө Сэлэнгын совхозой механизаторнууд тусхай тухеэрэлгэ зохёон таарууулжа, бүхы һолоомоёо гидролизно-карбамидна аргаар буйлуулха гэжэ шиидээд, ехэ хүдэлмэри хэжэ байнхай. Зорилго юуб гэхэдэ, эдэ ажахынуудһаа жэшээ абажа, колхоз, совхоз бүхэндэ элбэг бии байгаа һолоомоёо элдэб аргаар заабол буйлуулжа, малда үгэхэ хэрэгтэй.

Энэ жэлдэ ажахы бүхэн таряа талханай зүйл малай тэжээлдэ ехээр хэрэглэхээр хараалаанхай. Хэрбээ энэ үнэ сэн ехэтэй тэжээлээ шадабаригүйгөөр гаргашалбал, һү, мяханай өөрынь үнэ нилээд дээшэлхэ бшуу. Тиимэһээ таряагаа заабол бутаруулжа, буйлуулжа, гурил болгожо хэрэглэхэ шухала. Юуб гэхэдэ бүхэлеэр үгтэһэн орооһоной миил табанай нэгэ хубинь малай бэедэ шэнгэдэг бшуу.

Эдэ бүгэдын хажуугаар малай тэжээлдэ антибиотигуудые, элдэб микроэлементнүүдые, стимуляторнуудые хэрэглэхэдэ ашаг үрэ ехэтэй байдаг гэжэ тодорхойлогдонхой.

Мүнөө жэлэй үбэлжэлгын үедэ адуу малаа үхэл гарзада оруулха, ашаг шэмыень доошолуулха ямаршье шалтаг байхагүй. Имагтал ажал хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандаһан, тэжээлээ зүбөөр хубаарилан хэрэглэжэ шадаагүй хүнүүд лэ иимэ хохидолдо ороходо гээшэ. Тиимэһээ үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө мянган литр һү һааха гэһэн Сэлэнгын совхозой һаалишад, малшадай, мэргэжэлтэдэй үүсхэл үгаа һайшаалтай байжа, хаа хаанагүй дэмжэгдэхэ зэргэтэй.

Узбекистанай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ, Узбегэй Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй Президиумдэ, Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Узбегэй Совет Социалис Республикын, Узбекистанай Коммунис партиин эмхидхэгдэн байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойн гайхамшаг үдэрөөр дашарамдуулан, Узбекистанай хүдэлмэришэд, колхознигууд болон интеллигенцинне, бүхы ажалшадые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, Совет Социалис Республиканүүдай Союзай Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршалан, баяр хүргэнэ. Энэ алдарта ойн баяры узбек арадтай хамта Советскэ Союзай бүхы арадууд тэмдэглэжэ байна.

Агуухэ Октябриин социалис революци узбек арадые хаанта засагай дарлалтаһаа, феодал-байнуудай мүлжэлгэһөө сүлөөлһэн. национальна талааршаа урган мандаха арга тэрээндэ олгоһон, шэнэ общество тогтоохын түлөө, социализм болон коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ бүхы ажалшадые элсүүлэн жагсаһан байха юм. Узбекистан Коммунис партиин хүтэлбэри доро, Советскэ Союзай бүхы арадуудай, түрүүн түрүүн агууехэ ород арадай туһаламжада түшэглэн, түүхын богонихон болзор соо гэзгдэнги байдалһаа хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ хүргэһэн гайхамшаг замаар ябажа, хүгжэнги промышленностьтай, оньһожоруулагдамал олон һалбарита томо хүдөө ажахытай, дээдэ зэргын соёл болбосоролтой, хүсэн түгэс индустриально-колхозно социалис республика болож, бүхы дэлхэйе гайхуулһан амжалта туйлаа.

Совет засагай жэлнүүдтэ республика доторнь олон һалбаритай промышленность байгуулагдаа. Продукци бүтээн гаргалгынь революциин урда тээхи үетэй жэшэбэл, 24 дахин нэмэһэн. Газай болон химиин промышленностиин һалбаринууд хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэнэ. Манай Эхэ ороной бүхы арадуудай оролдолго хүсэлэлгөөр Бухара Ураал хоёрой хоорондо асари ехэ газопровод баригдаа.

Хүдөө ажахынь революционно ёһоор хубилгагдан хүгжөөгдөө, жэжэхэн дехканска ажахынуудай орондо түгэс оньһожоруулагдаһан томо колхозууд, совхозууд эмхидхэгдээд, республикань хлопок ургуулан абалгын талаар ороной гол бааза болоһон байна. Узбек таряашадай шэн зоригто ажалай, мэргэжэл шадабариин ашаар эрдэм, наукын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтанууд үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэн дэлгэрүүлэгдэжэ, газар таряалангай бүри болбосон һайнаар эрхилэгдэдэг болоһоной ашаар хлопок ургуулан абалгын талаар нилээд ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Хооһон хубхай талые элдүүрилэн ашаглажа, һалбаран байгаа хизаар — хамаг баялигай элбэгжэн билтарһан хизаар болгохын тула урдань үзэгдөөгүй ехэ далайсатай добтолго хэгдээ.

Республика доторнь соёл болбосоролой гүн ехэ хубисхал болонхой. Һуралсал, эрдэм ба соёл ехээр хүгжөөгдэжэ, хото болон хүдөө тосхонуудай түхэл шэнжэнь танигдахаар бэшэ болоо, арад зоной байдал ехээр һайжараа. Совет засагай жэлнүүдтэ шэнэ ёһоной хүнүүд — коммунизм байгуулагшад хүмүүжэн дэбжээ. Урдань доромжологдодог, эрхэ сүлөөгүй байһан узбек эхэнэрнүүд паранджатай хамта хуушан байдалай дарлалтые, урданай богоол ёһо заншалые үгы хээд, сүлөөтэ, тэгшэ эрхэтэ ажалшан, шэнэ общество эдэбхитэйгээр байгуулалсагша болонхой.

Узбек арадай туйлаһан асари ехэ амжалтанууд — ленинскэ национальна политикын илан мандаһанай, манай ороной арадуудай хани барисаанай, аха дүүгэй ёһоор харилсан туһалалсалгын, совет ниитын байгуулалтын хүсэ шадалай бата мүнхэ байһанай эли тодо гэршэ болоно.

Узбекистанай ажалшад коммунизм байгуулха зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, КПСС-эй XX, XXI, XXII съездүүдэй шиидхэбэринүүд дотор хараалагдаһан партиин генеральна хараа шугам бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ хүсэ шадалаа, эршэ зоригоо гамнангүй элсүүлхэ байха гэжэ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет батаар этигэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Республикынгаа экономико болон соёл гэгээрэлые саашадань хүгжөөн һалбаруулхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалта туйлахыень узбек арадта хүсэнэбди.

Узбегэй Совет Социалис Республика, тэрэнэй ажалша бэрхэ, оюун бэлигтэ арад мандаха болтогой!

КПСС-эй габшагай отряд — Узбекистанай Коммунис парти мандаха болтогой!

Совет гүрэнэй хүсэ шадалай, илагдашагүйн бата үндэһэ һуури — СССР-эй арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан хэтын хэтэдэ мандажа, һалбаран хүгжэжэ байг лэ!

Совет арадые коммунизмын илалта тээшэ найдамтайгаар хүтэлэгшэ, манай алдарта Коммунис парти мандаха болтогой!

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 276 (10644) | 1964 оной ноябриин 21, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Москвaһaa мэдээсэнэ

СССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Асбестын предприятинүүдэй, эрдэм-шэнжэлгын ба проект табидаг институдуудай, барилгын ба хабсаргалгын эмхинүүдэй онсо шалгарһан 99 хүдэлмэришэд, инженернүүд болон техникүүд, алба хаагшад асбест үйлэдбэрилхэ, ашаглаха хэрэгтэ амжалтануудые туйлаһанайнгаа түлөө, асбестын промышленностиие техническэ талаарнь һэльбэн зэбсэглэһэнэй түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1964 оной ноябриин 19-нэй Указаар орден болон медальнуудаар шагнагдаа.

Дунда-Ураалай совнархозой «Союзасбест» трестын хүдэлмэрилэгшэд—Асбест шанаржуулдаг гурбадахи фабрикын регулировщица **Н. Н. Епифанова**, Центральна рудоуправлениин экскаваторай ахалагша машинист **А. С. Суслов**, трестын эрхилэгшэ **М. П. Тутов**, Дунда-Ураалай совнархозой барилгын материалнуудай промышленностиин ахалагша инженер **П. Я. Титаренко** гэгшэд Ленинэй орденоор шагнагдаа.

Ажалай Улаан Тугай орденоор 14 хүн, **«Хүндэлэлэй тэмдэг»** орденоор 26 хүн, **«Ажалай шэн габьяагай түлөө»** медаляар 27 хүн, **«Ажалдаа шалгарһанай түлөө медаляар»** 28 хүн шагнагдаба. (ТАСС).

А. Н. Косыгин США-гай бүлэг наймаашадтай уулзаа

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин США-гай бүлэг наймаашадтай хөөрэлдэхын тула ноябриин 19-дэ тэдээнтэй уулзаа. А. Н. Косыгин, американска наймаашад советско-американска худалдаа наймаанай, экономическа харилсаанда хамаатай асуудалнуудаар хөөрэлдэбэ.

Энэ хөөрэлдөөндэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко хабаадаа. (ТАСС).

ҮБЭЛЖЭЛГЫН ҮЕДЭ ҮНЕЭН БҮРИҺӨӨ—1000 ЛИТР ҺҮ!

МАЛАЙ ЭДЕЭЛҮҮЛГЭ, ХАРУУҺАЛГА ЭРИД ҺАЙЖАРУУЛХА

—Амжалтаяа улам арьбадхахал—

Хоёр-гурбан жэлэй саада тээ Хонхолын һаалиин фермэ совхоз соогоо дундуур, халтад гэхэдээ хойноног ябадаг һэн. Харин һүүлэй үедэ эндэхид һү һааляа эрид дээшэлүүлхын тула ехэхэн оролдолго хэшээл гаргажа, ажалдаа горитой хубилалта хээ.

Үбэл, зунай сагта үнеэдээ зүбөөр эдеэлүүлжэ, харууһалжа, һайнаар һааһанай ашаар байгша ондо фермынхид бүхыдөө 2.540 центнер һү һааха түсэбтэй аад, мүнөө 10 һара хахадта 2732 центнер һү һаагаа. Мүн гүрэндэ һү худалдаха түсэбөөшье болзорһоонь урид дүүргэнхэй.

Хонхолын һаалишад энэ амжалтаяа улам арьбадхан, ерэхэ жэлдэ бүри ехэ һү һаахын түлөө үбэлжэлгын эхилһэн түрүүшын үдэрһөө эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Мүнөө үнеэн бүридэ 15 килограмм силос, 2 килограмм үбһэ эдюулжэ, һаагдаһан һүнэйнь литр бүхэндэ 500 грамм талха хэжэ худхаһан бурдууг уулгана. Эдэ үдэрнүүдтэ тусхай гидролизно арга хэрэглэжэ, ехэ модон хайрсагууд соо һолоомо эһээжэ дэбтээдэг, амтаруулдаг болонхой. Тиигэжэ гидролизно аргаар буйлуулаад, үдэртөө үнеэн бүридэ 20—25 килограмм эһээһэн һолоомо эдюулдэг болоо.

— Эгээ мүнөө үедэ олонхи үнеэдэйнгээ шэргэжэ, заримайнь хожоржо эхилээшье һаань, һаамнай малаа зүбөөр эдеэлүүлһэнэй ашаар үдэрэй 650 килограмм хүрэтэр гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 5—6 килограмм, һү һаанабди. Мүн суудхын 5 центнер үлүүтэй һү бэлэдхэлэй пунктда ябуулнабди,—гэжэ фермые даагша Б. Жамбалтаров хөөрэнэ.

Тус фермэдэ һү ехээр һаажа, совхоз соогоо түрүү зэргэдэ гараһан һаалишадшье олон. Хори һайса гаран жэлдэ һаалишанаар хүдэлжэ, нилээд ехэ дүй дүршэлтэй болоһон, КПСС-эй гэшүүн Цыпилма Санжиева үнгэрэгшэ 10 һарада үнеэн бүриһөө 2150 килограмм һү һаанхай. Уялгань 1750 килограмм байгаа. Мүн залуу һаалишан Глафира Попова үнеэн бүриһөө 2066 килограмм һү, Екатерина Нильцагаева—2000 килограмм, Димит Содномова—1900 гаран килограмм һү һаагаа.

Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө нэгэ тонно һү һааха үүсхэл гаргаһан Сэлэнгын совхозой һаалишадай һайн һайхан жэшээе хонхолынхидшье үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ, үбэлэй сагта сагаан эдеэ дэлбэрүүлхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсохоор бэлэн байһанаа мэдүүлбэ.

— Үнеэдые зүбөөр эдеэлүүлжэ, һайнаар һаагаад байбал, үбэлэйшье сагта һаба һүүлгэ халима сагаан эдеэ абаха аргатай гээшэ. Минии һаадаг үнеэдни үбэлдөө һаяшаг түрэһэн үедөө үдэрэй 13—14 килограмм һү алгадгүй үгэдэг юм. Нёдондо үбэлжэлгын 7 һара соо үнеэн бүриһөө 1300 гаран литр һү һаагаа һэм. Мүнөө жэлдэшье тэрэнһээ доошо оруулхагүйл байхаб,—гэжэ түрүү һаалишан Цыпилма Санжиева хөөрэнэ.

Һү ехээр үгэдэг үнеэдые олоор түрүүлжэ, үбэлэй һаранuудта үнеэн бүриһөө баһал 1000—1200 килограмм һү һааха аргатай байһан тухайгаа һаалишад Елизавета Дамбаева, Екатерина Нильцагаева болон бусад найдамтайгаар мэдүүлнэ.

М. НАМЖИЛОВ.
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени, Бэшүүрэй совхоз.

КОММУНИС АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Хүндэтэ нэрэ солотон олошорно

«Коммунис ажалай ударник», «Коммунис ажалай коллектив» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олохын түлөө мүрысөөн Сэлэнгын совхозой хүдэлмэришэдэй дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ мүрысөөндэ 300 гаран хүн хабаадана.

Ажалдаа шалгаржа, жэшээтэ һайнаар бэеэ абажа ябадаг, шэнэ, түрүү юумэ хэрэглэхэ гэжэ оролдодог 70 хүн коммунис ажалай ударник болонхой. Эхэ хонидой 8 отарын хонишодой бригада, һаалиин хоёр гүүртын коллективтэ коммунис ажалай бригада гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Хүндэтэ нэрэдэ хүртэгшэдэй дунда республика дотороо олодахин алдаршаһан ажалай ёһото баатарнууд бии. Олон жэлдэ аймаг, республика соогоо суурхажа ябаһан комбайнер, мүнөө кукурузашан болоһон Михаил Иванович Ковалевскиин үбсүүн дээрэ коммунис ажалай ударнигай значок яларна. Коммунист Михаил Ковалевский энэ жэлдэ түрүүшынхеэ шэбхэ, шорой, минеральна үтэгжүүлгэ холижо нэгшээһэн компост хэрэглэһэн байна. Иимэ холисо гектар бүридэ 20—25 тонно гаргажа, ургасыень гектарай 90—100 центнерээр дээшэлүүлжэ шадаа. Компост хэрэглэһэн Ягаан гэжэ газарта гектарай 315 центнер кукурузын ногоон суглуулагдаһан. Тиигэжэ энэ звеногой ургуулһан кукурузаар 4.472 тонно шэмэтэ силос дарагдаа.

Коммунис ажалай ударнигуудай тоодо комбайнернууд аха дүү Нимаевтан оролсоно. Эдэнэр баһал эдэбхитэй ажалаараа суурхаһаар үнинэй. Комбайнер Бадмацырен Нимаев үнгэрэгшэ намартаа 618 гектар таряа хуряажа, 4397 центнер орооһо суглуулжа, совхоз дотороо эрхимлэһэн.

Үнеэдэй һү шэмэ зун, үбэлгүй дээшэлүүлхэ гэжэ оролдожо байһан Ехэ-Цагаанай, Булюутын һаалиин гүүртын коллективтэ хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Мүнөө эдэнэр үбэлэй һаранuудта үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һааха гэжэ шиидээд, республикынгаа бүхы һаалишадта бэшэгээр хандаһан байна.

Зуун хонин бүриһөө 93 хурьга абажа, бүрин бүтэн түлжүүлһэн ахалагша хонишон Гомбожап Цыреновэй бригада энэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана.

Һаяхан энэ совхоздо коммунис ажалай ударнигуудай слёт болоо. Тэндэ совхозой эрхим хүнүүд сугларжа, урдаа табигдаад байһан шухала хэрэгүүдые яажа амжалтатайгаар дабахаб гэжэ хэлсээ. Энэ асуудалаар совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ Д. Бадмадашиев элидхэл хэһэн. Һүүлэрнь ажалдаа шалгаржа ябаһан хүнүүдтэ Хүндэлэлэй грамота, бэлэг барюулагдаа. Слёдто хабаадагшадта кино харуулагдаһан, вечер эмхидхэгдэһэн.

Б. ГЫЛЫКОЗ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударнигуудай слёдто хабаадагшад: (наада таладань зүүн гарһаа) мал адуулагша **Д. Д. Баниева**, ахалагша хонишон **Д. Л. Нимаева**, һаалишан **Г. Чойжинимаева**; (хоёрдохи зэргэдэ зүүн гарһаа)— тракторна бригадын бригадир **Б. Р. Цырендоржиев**, тракторист **В. Гармажапов**, ахалагша хонишон **Л. Д. Эрдынеев**, һаалишад **Б. Нимаева, К. Цыремпилова**; (гурбадахи зэргэдэ зүүн гарһаа)—жолоошон **Ц. Цыренов**, хонишон **Ш. Очиртаров**, һаалиин гүүртые даагша **Г. Лубсанов**.
Авторай фото.

ШҮДЭРТЭЙ МОРИНДОЛ АЛХИҺААР...

Һү абалга, тэрэнние гүрэндэ худалдалгаар Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Мир» колхоз нилээд ехэхэн гээгдэлдэ оронхой. 1963 ондо һү үйлэдбэрилгэ колхоздо ямаршье олзо оруулаагүй, харин гарзатай байгаа. Һүнэй өөрынь үнэ ехэтэй байһанай гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, ажахы доторхи арга боломжонуудаа гүйсэд һайнаар хэрэглэнэгүй, химиин туйлалтануудые адууһа малай фермэнүүдтэ тон удаанаар нэбтэрүүлнэ, биратайгаар хэрэглэнэшьегүй.

Хэды тиимэ байгаа һаань, колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд нёдондо жэлэйнгээ алдуунуудые хараадаа абажа, энэ жэлдэ дабтахагүйн түлөө оролдохо зэргэтэй байгаа. Теэд тиимэ юумэ хэгдээгүй байшоо. Һаяхан Сэлэнгын совхозой һаалишад үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө 1000 литр һү абаха гэһэн нэмэл бэшэтайгаар республикын бүхы һаалишадта хандаа һэн. Тэдэнэр үнеэдэй тэжээлэй рационда гидролизно аргаар буйлуулагдаһан, эһээгдэһэн һолоомо ехээр хэрэглэжэ, һү һааляа, тэрэнэй тоһолигые эрид дээшэлүүлнэ. Тэдэнэй уряае республикын олохон колхоз, совхозуудай һаалишад халуунаар дэмжэжэ, тус тустаа тодорхой уялганuудые абажа байнхай.

Һү һаали дээшэлүүлхэ, тэрэнние гүрэндэ ехээр худалдаха хэрэгтэ гидролизно аргаар бүдүүн тэжээл буйлуулга, искусственна һү бэлэдхэлгын аргагүй ехэ удха шанартай байһаниинь булташа мэдээжэ болонхой. Манай управлениин олохон ажахынууд гидролизно аргаар һолоомо буйлуулдаг, искусственна һү бэлэдхэдэг болонхой. «Мир» колхоздо химиин туйлалтануудай мал ажалда туһатай байһан тухай хэды дахин хөөрэлдэбэшье, тэдэнние фермэнүүдтэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар ямаршье ажал хэгдэнэгүй.

Колхозой түб һууриндэ тэжээл буйлуулха тусхай цех баригдажа байнхай. Тэрэнэй барилга дүүргэжэ, ашаглалгада тушааха тухай хэды дахин болзор гаргагдаһан байгаа. Энэ цехэ ноябриин 14-дэ ашаглалгада оруулха гэһэн һүүлшын болзор гаргаа һэн. Теэд мүнөөшье болотор барилгань дүүрээгүй байһаар. Үбэлэй хүйтэн боложо, колхозой бүхы фермэнүүдэй һү һаали доошолжол байна.

Энэ шухала хүдэлмэри яахадаа нитэрээ удааруулагдана гээшэб? Эмхидхэлэй хүдэлмэриин муугаар табигдаһан дээрэһээ гээд сэхэ харюусаха хэрэгтэй. Гидролизно аргаар һолоомо буйлуулха, искусственна һү бэлэдхэхэ талаар суглаан, зүблөөнүүд дээрэ хэлсэгдэжэ, таатай һайн тогтоолнуудшье абтаһан байха. Теэд тэдэ тогтоолнуудые бэелүүлхэ талаар колхозой правлени, партийна комитет ямаршье хэмжээ абадаггүй байха юм. Колхозой хоёрдохи отделенидэ тэжээл буйлуулха цех баригдажа байнхай. Теэд цехэй барилга тэсэшэгүйгөөр унжагайруулагдана. Тэрэнэй хэзээшье ашаглалгада оруулагдахань мэдэгдэнэгүй. Тэжээл буйлуулха цехтэ электрын гэрэл оруулха утаһанай столбнуудай нүхэнүүдые газарай хүрэшэһэн хойно малтажа эхилээ. Цехтэ хэрэглэгдэхэ элдэб тухеэрэлгэнүүд хайхарамжагүйгөөр хаягдашанхай. Энэ цехэй барилга дээрэ үдэртөө 1—2 хүн лэ ажалладаг.

Колхозой һаалиин дүрбэдэхи гүүртэдэшье имэрхүү байдал үзэгдэнэ. Малай далда оньһон аргаар уһа оруулдаг тухеэрэлгэ эбдэршэнхэй. Цех соохи пеэшэнүүд задалагдашаһан аад, заһагдананьегүй. Энэ гүүртэдэшье химиин туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэхэ тухай һанаата болоногүй. Отделениие эрхилэгшэ Бадмаев, зоотехник Цоктоев, колхозой главна инженер Ощепков гэгшэд энэ шухала асуудалда анхаралаа тон багаар хандуулна, һү һаалиингаа доошолжо байһантай эбсэнөөд һууһаар.

Мал ажалшад, илангаяа һаалишад һү һаалиингаа доошолжо байһан асуудалаар ехэ һанаата болонхой. Теэд тэдэнэр биратай юумэ хэхэ аргагүйдэнэ. Үнеэд бүхэли үдэртөө бэлшээридэ ябуулагдаад, биратайгаар эдеэлүүлэгдэнэгүй. Ушар иимэһээ һү һаалинь доошолжо байна ха юм.

Колхозой һү һаалиин фермэнүүдтэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин һулаар табигдаһанһаа иимэ ушар тохёолдоһон байна. Теэд эндэхи хүтэлбэрилэгшэд элдэб янзын шалтаг бариад, муу ажалаа бэе бэедээ хаялсаад, тус тустаа өөрыгөө сагааруулха һэдэлгэтэй. Үбэлжэлгэ — колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, бүхы малшадай хүдэлмэриин хатуу шалгалта. Ажал хүдэлмэридөө халирхай муугаар хандадаг хүнүүдые хатуугаар хэһээжэшье болохол.

В. МИХАЙЛОВ.

Сошордомо дохёо

ҮНЕЭД ОЛООРОО ХОЖОРНО

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшын уялгые дүүргэгшэ нүхэр Лодоев, парткомой секретарь нүхэр Мордовской) малай үбэлжэлгэдэ тон хангалтагүйгөөр бэлдэбэ. Илангаяа һаалиин гүүртэнүүдэй байра задагай. Һаамхай үнеэдтэ үгтэхэ тэжээл огто буйлуулагданагүй, гидролизно аргаар тэжээл шанаржуулха, дрожжоор эһээхэ нэгэшье тухеэрэлгэ энэ колхоздо тодхогдоодүй. Хананза юумэ хэхэ һанаатай хюроодэмэл модо һаял хатаажа байдаг.

Жэшээлхэдэ, һаалиин 3-дахи фермэдэ (даагшань нүхэр Дондуков, бүридхэлшэнь нүхэр Данилов) арбаад гаран үдэрэй урда тээ 600 килограмм һүн хоног соо һаагдадаг байгаа һаа, мүнөө үедэ 400 килограммдаа орошоо. Иимэ ушар юун дээрэһээ болобо гээшэб гэхэдэ, эндэ һүнэй гарасые дээшэлүүлхын тулада ямаршье хэмжээн абтанагүй, үнеэдынь үнөөхил бэлшээридээ ябаһаар. Тэжээлынь буйлуулагданагүй, тусхай цехшье тухеэрэгдээгүй байха юм.

— Мүнөө халсархай, сэшэрхэй бэлшээридэ ябаһан үнеэдһээ ямар һүн һаагдахаб даа. Энээн тухай правленидээ хэлээ болоходомнай манай үгые тоохоншье хүн байхагүй, —гэжэ энэ фермын һаалишан Жана Дондоков хөөрэнэ.

Үнэхөөрөөшье энэ колхозой һаалиин фермэ, гүүртэнүүдээр ябахада хубхай хооһон хөөрэлдөөнүүдһээ бэшэ юумэн огто байхагүй. Нэгэшье гүүртэ дээрэ тэжээлэй рацион табигдаагүй байха юм. Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һааха гэһэн Сэлэнгын совхозойхидой гараһан үүсхэл һаалишадай дундэ үшөө зүбшэгдэн хэлсэгдээгүй байһаар. Үнэндөө колхозой парткомой секретарь нүхэр Мордовской малай гүүртэ, фермэнүүд дээгүүр үнихэнэй ябаагүй юм гэжэ эндэхи малшад заһаа хөөрэлдэнэ.

И. МАКАЛЬСКИЙ.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр С. А. Ткаченкэдэ Буряадай АССР-эй Габьяата техник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

Республикын алта малтадаг промышленностиин хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Ципиканска приискын управлениин Уакитска участогай начальник нүхэр **Ткаченко** Сергей Антоновичто **Буряадай АССР-эй Габьяата техник** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө, гэшүүн И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ. Соведүүдэй байшан. 1964 оной ноябриин 19.

ОЛОНОЙ ЭДЭБХИДЭ ТҮШЭГЛЭН

Партийна хүдэлмэриин hүүлэй hүүлшын үрэ дүн ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, продукци ехээр абаха хэрэгтэ эли бодо харагдаха зэргэтэй. Ушар имэhээ 34 коммунистнуудаймнай олонхинь—21 хүн мал ажал, таряан ажал дээрэ хүдэлдэг. hаалишан Ербухаева Долгор Жалсановна, механизатор Саргаев Николай Жигжитович, овощеводууд Мухуев Цыренжап Ильич, Перхаев Дандар Жамьянович, хонишон Шойбонов Цыден Дамбаевич болон бусад коммунистнууднай ажалай hайн жэшээ харуулжа, түсэб даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, коммунист Ербухаева арба hарын туршада hаамхай үнеэн бүриhөө 1210 литр hү hаажа, отделени соогоо нэгэдэхи hуури эзэлhээр. Гектар бүриhөө 370—380 центнер капуста хуряаhан нүхэд Мухуев, Перхаев гэгшэд хойто жэлдэ үшөө баян ургаса түйлахабди гэжэ уялгаа үгэнхэй. Партиин гэшүүн Шойбоновой даадаг хониной отара 100 эхэ хониhоо 99 хурьга абажа, аймаг соогоо түрүү зэргэдэ гаранхай.

Үйлэдбэриин шухала участогуудта жэшээтэ hайнаар хүдэлхынгөө хажуугаар коммунистнууднай тус түстаа ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха даалгабаритай юм. Жэшээлхэдэ, хонишодой дунда нүхэр Шойбонов, колхозой МТМ-дэ нүхэр Саргаев агитатораар томилогдонхой. Ажахын али нэгэн hалбарида политическэ хүдэлмэриин нүлөө шангадхахын тула партийна бүлэгүүд байгуулагдаад, hүүлэй үедэ муу бэшээр хүдэлжэ байна. Тиимэ бүлэгүүд огородой бригадада, Тоорын hүнэй фермэдэ, машинно-тракторна мастерскойн дэргэдэ бүришье эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлдэг.

Соёл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэн зоной дунда эршэмтэйгээр ябуулхын тула партийна организацимнай бюро нилээд олон тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалhан, тэдэнэйнгээ олонхиие бодотоор бэелүүлжэ эхилhэн байна. Тиин энэ хүдэлмэреэ ябуулхадаа бидэнэр өөhэдынгөө организациин гэшүүдтэ хандахаhаа гадна, нютагайнгаа эмхи зургаануудта ехээр түшэглэдэг, тэдэнэрэй хүсэ, эдэбхиие зүбөөр хэрэглэхые оролдодогбди.

Манай отделениин ажалшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха хэрэгтэмнай Тоорын дунда hургуулиин агитколлектив ехэхэн туhаламжа үзүүлнэ. Бригадымнай түб тосхон—Тоородо hургуулиин агитаторнууд, лекторнуудэй хүсөөр хүдөөгэй клуб соо субботын үдэшэ бүхэндэ тематическа вечер, hонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүд болодог. Жэшээ болгон хэлэхэдэ, эндэ hая, ноябриин 14-нэй үдэшэ уласхоорондын байдал тухай лекци hургуулиин директор нүхэр И. Б. Тармаев уншаа. hүүлээрнь багша Н. Р. Петухова залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ тушаа хөөрэлдөө эмхидхээ. Тэрээндэнь түрэлхид тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Нютагай соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ манай дайшалхы туhалагшад юм. Клуб, библиотекэнүүдые даагшад, культурна эмхи зургаануудай дэргэдэхи соведүүдэй гэшүүд бригадымнай гүүртэ, фермэнүүд дээрэ улаан булан шэмэглэхэ, «дайшалхы хуудаhа» гаргаха, нүүдэл библиотечкэ эмхидхэхэ, уран hайханай концерт табиха гэхэшэлэн горитой хүдэлмэри ябуулна. Тоорын хүдөөгэй клубай дэргэдэхи уран hайханай кружогойхид концертынгээ шэнэ программатай Тоорымнай ажалшадые ноябриин эхеэр танилсуулаад, мүнөө хонилымнай hууринуудта, гүүртэ, отаранууудта концерт харуулжа захалаа.

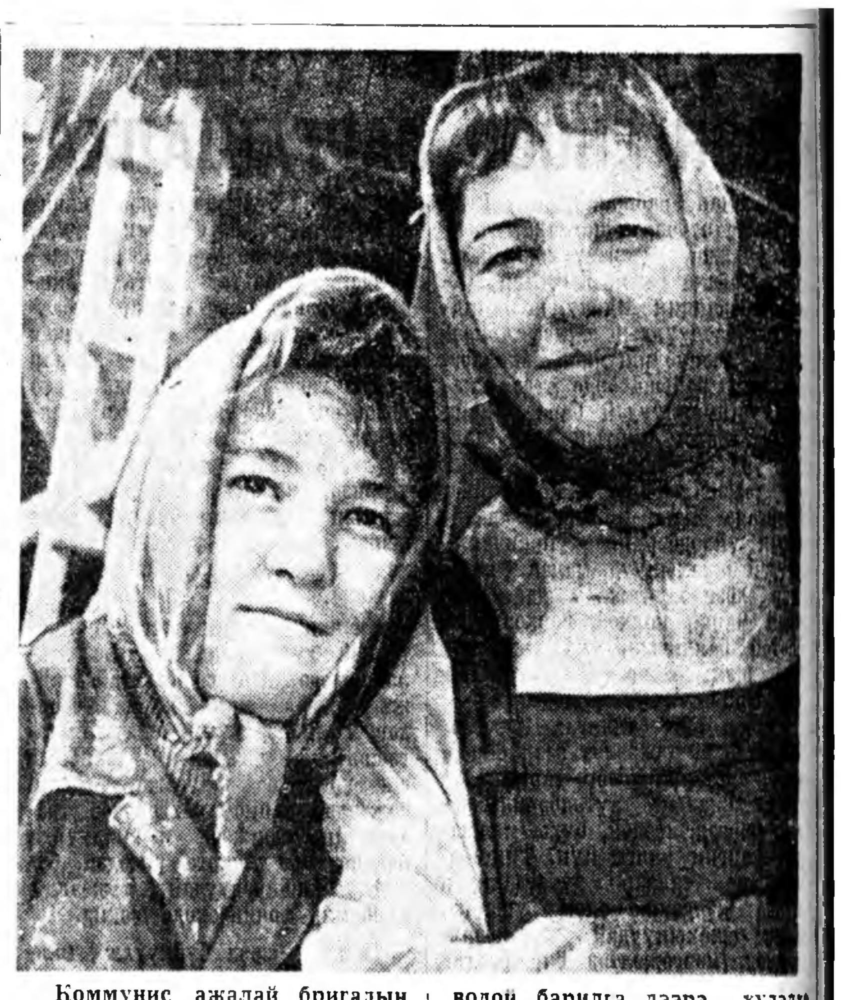
Хэhэн хүдэлмэриингөө тоосоо элидхэжэ, шэнээр hунгагдаhан эхэнэрэй совет, арадай дружина, нүхэдэй еүүд, үйлсын комитедүүд болон бусадта партийна бюро хододоо анхаралаа хандуулдаг, арад зоной дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ мүн тэдэнэй эдэбхи үүсхэл элсүүлдэг юм.

Тиихэтэй хамта ажалшадай дунда манай партийна организациин, нютагай эмхинүүдэй ябуулжа байгаа хүдэлмэринь hанаhанда үшөөл хүрэнэгүй, мүнөө сагай эрилтэдэ хүсэд харюусанагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ зэргэтэйбди. Политическэ, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри эрхилхэдээ, тэрэнээ отделениингээ, фермэ, бригадануудай үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор, тодорхой hонороор үшөөл эмхидхэжэ биранагүйбди. Али нэгэн хэмжээ ябуулга бэелүүлхэдээ ёhо тэдысэ хандаха, үйлэдбэриие халирхайгаар хүтэлбэрилхэ, ехэ юумэ бүтээгээгүй аад, hайрхалдаха ушар манайшье отделени дээрэ урдань үзэгдэдэг hэн.

Манай отделениин партийна организациин, бүхы ажалшадайнь саашанхи зорилго юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ түйлаhан зарим амжалтаараа дашуурангүй, улам эдэбхитэйгээр хүдэлхэ, хүдөө ажахыгаа ашаг ехэтэйгээр эрхилдэг болохо гэhэн гол зорилгоёо түргэн саг соо бэелүүлхын тула колхоз, отделени доторойнгоо арга боломжонуудые, нютаг байгаалиингаа баялигые дүүрэн хэрэглэхэ ёhотойбди. Гүрэндэ мяха, ооhо, ноохо худалдаха жэлэйнгээ түсэб колхозоороо, отделенеэрээ дүүргэбэшье, hү hааха, тушааха даалгабаряа гээгдэхүүлжэ байнабди. Энэ хойнотолгые түргэн усадхахын тула эрид хэмжээн абтажа байнхай. Үбэлэй hаранuудта тонно hү нэгэ үнеэнhээ hааха гэhэн Сэлэнгын совхозой hаалишадай уряалые манай отделениин малшад халуунаар дэмжэнэ. Жэлэй дүүрэтэр hү абаха, гүрэндэ худалдаха уялгаа заатагүй бэелүүлхэ гэhэн зорилго манай хойшолуулашагүй шухала зорилго мүн.

Үлэдбэриин асуудалые эдэбхитэйгээр шиидхэхэ хэрэгтэ эхин партийна организациин үүргэ улам дээшэлүүлхэ, ажалша арадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри тодорхойгоор, аша ехэтэйгээр ябуулха гэhэн дайшалхы зорилгодо бүхы коммунистнуудай, эдэбхитэдэй хүсэл оролдолго дүүрэнээр элсүүлхэ гээшэ партийна бюрогоймнай үдэр бүриин халуун анхаралда байха болоно.

П. БУЛГУТОВ,
Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Тоорын отделениин эхин партийна организациин бюрогой секретарь.

Коммунис ажалай бригадын гэшүүд, штукатурщигууд Людмила Галушевская, Антонида Синицына хоёр ехэл бэрхэ басагад даа. Эдэнэр шэлэй заводой барилга дээрэ хүдэлжэ зуураа, үдэрэйнгөө нормо 120—130 процент дүүргэнэ. Хоюулан үдэшын hургуулида ябадаг.

Ц. ТЫХЕНОВЭЙ фото.

«Скотооткорм» трестын Улаан-Үдын совхоз гахай шахан таргалуулха гол шэглэлтэй болгогдонхой. Тэндэ ажалша бэрхэ гахайшадшье бии. Тэдэнэй тоодо Мария Сидорова оролсохо ёhооролоролсоно. Байгша оной түрүүшын юhэн hарада нүхэр Сидорова харууhалжа байhан 518 гахайнгаа шэгнүүрые 17500 килограммаар нэмэгээ. Юhэн hара соо нэгэ гахайн шэгнүүр сүүдхэ бүри 583 граммаар нэмээжэ шадаhан байна. Август hарада гахайн шэгнүүр сүүдхэдэ 500 граммаар нэмээхэ уялга абаhан байбал, 663 граммаар нэмээжэ шадаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гахайшан М. Сидорова.

Н. ГОМБОЖАПОВАЙ фото.

ҺИНТЕНСИФИКАЦИИН ЗАМААР

ГАХАЙН ФЕРМЭДЭ—ТҮРҮҮ ТЕХНОЛОГИ

РЕСПУБЛИКЫНГАА, мүн Эхэ оронойнгоо түрүү ажахынуудай дүй дүршэлтэй танилсажа, энэ жэлэй эхинhээ хойшо гахайнгаа фермын ажал цехэй гуримаар эмхидхэжэ захалhан байнабди. Тиигэжэ хамта дүрбэн цех байгуулагдаhан. Нэгэдэхи цехтэ hубай, хээлитэй эмэ гахайнууд байлгагдадаг. 2-дохи цехтэ—хүхүүли, гурбадахида—эхэhээ hалгаагдаhан поршоонхонууд, дүрбэдэхи цехтэ—шахамалнууд тэжээгдэнэ.

Цех бүхэнэй ажал тусхай технологическа картын үндэhөөр эмхидхэгдэдэг. Тэрэ карта дотор ямар hарада хэды гахай үрэжүүлэгдэхэб, түрэхэб, хэды шахамалнууд гүрэндэ тушаагдахаб гэжэ тодорхойлогдоно. Иигэжэ уридшалан түсэблөөд ажаллахада нилээд хүнгэн, колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэшье зохид байха юм. Зүгөөр энэ технологическа картын дүүргэлтэ hара бүри дүн харуулгын самбарта бэшэгдэдэг гуримтай.

Үнгэрhэн арба hарын туршада шэнэ гуримаар ажаллажа, урда жэлэйхиhээ нилээд урагшаа дабшаhан байнабди. Хоёрдохи цехтэ бүхыдөө 2 мянган поршоонхо абтажа, гол түлэб hайнаар түлжүүлэгдэhэн. Эндэ ажалладаг Марфа Мальцева—462, Татьяна Митрофанова—445, Улита Архипова 363 поршоонхо абанхай. Эдэнэр тус бүридөө 510 поршоонхо абаха гэhэн даабаряа жэлэй hүүл болотор лаб дүүргэхэ байна. Тус цехтэ хүдэлдэг 5 гахайшад поршоонхо абаха даабаряа үлүүлхээр хараална.

Гахайнуудые үдэсэтэй болгохо хэрэгтэ искусственна үрэжүүлгэ угаа аша туhатай гэжэ ойлгогдоо. Искусственна аргаар үрэжүүлэгдэhэн гахайhаа ехэнхидээ олон поршоонхо абтана.

Үбэлжэлгын үедэ түрүүшынхеэ поршоонхонуудаа ультра-фиолетовэ элшээр шаража, бүри hайнаар түлжүүлхэ гэжэ шиидэнхэйбди. Мүнөө энээндэ хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүд, лаампанууд худалдагдан абтаад байна.

Нарай поршоонхонуудай байха байрые хүсэдөөр хэрэглэхэ гэжэ шиидээд, клеткэ бүхэндэ хоёр-хоёр гахай поршоонхонуудтайнь байлгадаг болообди. Нэгэ клеткэ соо суг байха эхэ гахайнуудые түрэхэhөөнь бүри урид хамта хаажа, бэе бэедэнь дадхаапабди. Нялха поршоонхонуудайнь амяраа эдеэлхэ түхеэрэлгэ бии.

Гурбадахи цехэй хүдэлмэри бүришье харюусалгатай. Эндэмнай эхэhээ hалгаагдаhан поршоонхонууд харууhалагдана. Үнгэрhэн 10 hарада энэ цех соо 1614 поршоонхо түлжүүлэгдэжэ, шахамалнуудай цехтэ тушаагдаа. Эхэhээ hаяхан hалгаагдаhан поршоонхонуудые hайнаар эдеэлүүлхэ, харууhалха гэжэ оролдонобди. Үбэлдөө эдэ поршоонхонуудта гидропонно аргаар ургуулагдаhан ногоон үгтэдэг.

Шахамалнуудай цехые механизатор Алексей Иванович Червяков амжалтатайгаар ударидана. Эндэ тэжээл бүйлүүлхэ, зөөхэ хүдэлмэри оньhожоруулагданхай. Тиигэжэ энэ гахайшан нэгэ доро 300—500 гахай харууhалха аргатай болонхой. Шахамалнуудай шэгнүүр ехээр нэмээхын тула тканева биостимулятор нэмэжэ үгтэдэг юм.

ГЭХЭТЭЙ ХАМТА колхозой гахайшад, хүтэлбэрилэгшэд энэ фермые ашаг олзотой болгохо талаар ехэ оролдолго гаргана. Гахайн мяханай өөрынь үнэ хямдаруулха зорилгоор тэрэнэй тэжээлдэ үбhэнэй гурил, хартаабха, силос гэхэ мэтэ хэрэглэгдэнэ. Жэшээнь, бүхы тэжээлэй 20—30 процентнь үбhэнэй гурил болоно. Энэ зорилгоор хүсы үбhэн таригдадаг юм. Үнгэрhэн үбэлжэлгын үедэ гахайнуудта бүхыдөө 1200 центнер үбhэнэй гурил эдюулэгдээ hэн. Гахайда үгэхэ кукурузын силосшье хүсэд хүрэхөөр бии.

Эдэ үдэрнүүдтэ силос жэжээр хэршэжэ, үбhэнэй, талханай гурил нэмэжэ, тусхай паста бэлдэдэг болохобди. Гахайн тэжээлдэ зорюулагдажа, 3500 центнер хартаабха хадагалагданхай.

Байгша оной 9 hарын туршада 1 центнер гахайн мяханай өөрынь үнэ 108 түхэриг болонхой. Тиин гүрэндэ 110 түхэригөөр худалданабди. Ушар имэhээ гахаймнай фермэ ажахыдаа олзо оруулна бшуу. Хойшодоо гахайн мяханай өөрынь үнэ хямдаруулха хэмжээнүүд үшөө абтаха юм. Илангаяа фермын ажал ехэтэй хүдэлмэри оньhожоруулха асуудал анхарагдаха гээшэ.

Үүлтэр hайжаруулха асуудал мүн лэ шухала удха шанартай. Манай фермэдэ гол түлэб томо сагаан үүлтэрэй гахайнууд харууhалагдана. Хажуугаарнь мяхалиг үүлтэрэй, түргэн түлжэдэг кемеровскэ үүлтэрэй азарга гахай хэрэглэгдэнэ.

Мүнөө үедэ гахайнуудаа искусственна аргаар үрэжүүлдэг болоод байхадаа үүлтэр hайжаруулха хэрэгые гуримшуулха аргатайбди. Энэ жэлдэ томо сагаан үүлтэрэй 25 эмэ, 6 азарга гахай асаржа, тэдэнээ амяарайнь үдхэжэ байнабди.

1965 ондо гахайн мяха ехээр абаха гэжэ шиидэhэн республикын гахайшадай зүблөөнэй hүүлээр манай колхоз үшөө 50 залуу эмэ гахай шэлэн илгажа, үрэжүүлхээр бэлдэжэ байнхай. Тиигэжэ колхознай бүхыдөө 175 гол эхэ гахайтай, нэн түрүүлээд тушааха 225 эмэ гахайтай болоо. Эдэ бүгэдын ашаар ерэхэ жэлдэ 3575 поршоонхо абаха гэhэн зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадахабди.

Хэрбээ энэ жэлдэ 900 центнер гахайн мяха абаха байбал, тэрээнээ хойто жэлдэ 1400 центнертэ хүргэхэ хүсэлтэйбди. 1965 ондо гол эхэ гахай бүриhөө 14, нэгэ түрүүлэгшэ гахайhаа 5 поршоонхо абаха гэжэ хэлсээбди.

Урдаа табиhан зорилгоёо бэелүүлхэ арга нүхэсэл хүсэд бии. Энэ жэлэй үбэлжэлгые нилээд hайнаар үтаабди. Гахаймнай байра халуунаар дулаасуулагдадаг болонхой. Таряа талханай зүйл, бусад тэжээл бэлдэгдэнхэй. Гахайшадай дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, түрүүшүүлэй дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ байнабди.

Ф. ТУГАРИНОВ,
«Искра» колхозой главна зоотехник.

Мухар-Шэбэр.

1964 ОНДО 120 МЯНГАН ЦЕНТНЕР ГАХАЙН МЯХА АБАХЫН ТҮЛӨӨ

ШАХТЁРНУУДАЙ ГОРОДТО

Республикымнай шахтёрнуудай ажаhуудаг Гусиноозерск городто промышленна арбаад предприяти hууриижанхай. Эндэhээ үдэр бүхэндэ ехэ продукци ашагдажа, республикымнай болон Эхэ ороной олон заха хизаарнуудта эльгээгдэжэ байдаг. Шулуу нүүрhэн, оёмол хубсаhан, барилгын материал, модон гэхэ мэтэ продукци эндэhээ ябуулагдана. Городой олон предприяти долоон жэлэй зургаадахи жэлые амжалтатайгаар түгэсхэжэ байна.

ТҮЛИШЭ ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

Галуута-Нуурай шахтануудые техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ талаар энэ жэлдэ ехэ ажал хэгдээ. Шахтёрнуудай мэдэлдэ үгтэhэн нүүрhэ малтаха хоёрдохи «Тула» комплекс, «1К-52М» комплекс ашаглалгада тушаагдаад, участогуудай үйлэдбэри оньhожоруулха, мүн автомат түхеэрэлгэ хэрэглэхэ арга олдобо. Шэнэ техникэ ашаглаhанай ашаар шахтёрнуудай ажалай бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлэгдээ. «Тула» комплексоор шулуу нүүрhэ малтадаг лавада ажалай бүтээсэ 27,5 процентээр дээшэлhэн юм.

Хүсэ ехэтэй техникые hайнаар ашаглахын тула бэлэдхэлэй горно ажал түргэдхэхэ хэрэгтэй болобо. Эндэ проходческо бригаданууд мүн лэ эршэмтэйгээр ажаллана. Дүй дүршэлтэй проходчик В. Ф. Захарченко томодхогдоhон бригаданuудые эмхидхэхэ үүсхэл гаргаа hэн. Тэрэнэй даадаг томодхогдоhон проходческо бригада техникээ ашагтайгаар хэрэглэжэ, ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлбэ. Энэ бригада жэлэй эхинhээ хойшо хоёр километрhээ үлүү газар малтан бэлдээ. Энэнь нёдондо жэлэй 10 hарын дүнгүүдтэй сасуулхада 1,5 дахин ехэ болоно.

Шулуу нүүрhэ нээмэл аргаар малтан абаха түрүү, шэнэ арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Энэ аргаар шулуу малтадаг участок жэлэйнгээ түсэбые бүри октябрь соо дүүргээд, түсэбhөө гадуур 25 мянган тонно шулуу нүүрhэ малтаhан байна. Нүхэр Балалаешниковай хүтэлбэрилдэг экскаваторщигуудай бригада 1965 оной түсэбөөр ажаллажа эхилээ.

Шулуу нүүрhэ малтадаг горнягуудай ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаhанhaa 10,5 процентээр ехэ болоо гэхэ гү, али нёдондонойхитой сасуулхада, 16 процентээр дээшэлhэн байна. Шахтоуправлениин коллектив 11 hарынгаа түсэбые болзорhоонь нэгэ hараар уридшалан дүүргээд, түсэбhөө гадуур 74718 мянган тонно шулуу нүүрhэ малтажа, хэрэглэгшэдтэнь эльгээбэ.

ЭЛДЭБ ТҮРЭЛЭЙ ЭД БАРААН

Зүүн-Сибириин совнархозой 3-дахи автобазын жолоошод эршэмтэй ажалаараа шалгарна. Шулуу нүүрhэ шэрэхэ түсэбөө болзорhоонь урид дүүргэжэ байнхай. Түс баазын бүхы коллектив эбтэй эетэйгээр ажаллана. Заhабари хэгшэд автомашинануудые hайн шанартайгаар заhабарилжа, ямаршье hаадгүйгөөр хүдэлхэ арга жолоошодто олгоно. Автобазын коллектив ашаа шэрэхэ 11 hарынгаа даабариие ноябриин хахадаар дүүргэбэ. Тэдэнэр ашаа шэрэлгын өөрынь үнэ хямдаруулха гэжэ оролдон, 7000 шахуу түхэригэй алмалта хээ. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 106 процент дүүргэгдэбэ.

Город болон нүүрhэнэй карьерые холбодог харгыгаар үглөөнhөө үдэшэ болотор хүсэ ехэтэй ашаанай томо машинанууд зурылдажа ябадаг. Тэдэнэр шахтёрнуудай малтаhан шулуу нүүрhэ зөөжэ, хэрэглэгшэдтэнь хүргэнэ.

ГЭЭГДЭЛҺЭЭ ГАРАБА

Бүри hая гурбан жэлэй саада тээ Галуута-Нуурай оёдолой фабрикада гушаад хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд ажалладаг hэн. Харин мүнөө тэдэнэй тоо 400-аад шахуу болонхой. Хэрбээ 1961 ондо фабрикын бүхэли жэл соо бүтээhэн продукци нэгэ автомашинада ашахаар байhан hаа, харин ганса байгша оной 10 hарын туршада 233 мянган түхэригэй продукци бүтээгдэhэн байна. Эндэ оёгдоhон спортивна хубсаhан: эрэшүүлэй гадар самса, үмдэн гэхэ мэтэ Зүүн-Сибириин экономическа районой город, хүдөө тосхонуудай магазинуудта наймаалагдана.

Энэ жэлдэ фабрикын зарим цехүүд шэнэдхэн байгуулагдаа, эсхэлгын, механическа цехүүд үргэдхэгдөө, хубсаhанай модель бэлэдхэхэ лаборатори, оёгдожо байhан хубсаhа үмдэжэ үзэхэ цех нээгдээ.

Фабрика энээнhээ урда гарза хэдэг предприятинуудай тоодо оролсодог hэн. Харин үйлэдбэреэ нарижуулан hайжаруулhанай, экономическа хүдэлмэри hайнаар эмхидхэhэнэй ашаар фабрика гээгдэлhээ гараа. Энэ жэлдэ түрүүшынхеэ гүрэндөө ашаг олзо оруулжа эхилээ. Жэлэй эхинhээ хойшо фабрика 66 мянган түхэригэй олзо оруулаа, 9 мянган түхэригэй салин алмагдаа. Фабрикын коллектив байгша оной үнгэрhэн үеын туршада хоёр мянган түхэригэй продукци түсэбhөө гадуур бүтээбэ. Мүнөө тэдэнэр декабриин түсэбөөр ажаллажа байнхай. Ажалдаа дүршэhэн, гурбан жэлэй саада тээ фабрикын нээгдэhэн түрүүшын үдэрhөө эндэ ажаллажа байhан оёдолшод Галина Казанцева, Екатерина Белова, Мария Жумаева, Нима Бичикова, Любовь Павлова өөhэдынгөө дүй дүршэлдэ залуу нүхэдөө hургана.

А. БУТИН.

Белоус Иван Филиппович — «Электромашина» заводой инструментальна цехэй коммунис ажалай ударник. Тэрэнэй бригада ехэ орёо штамп, түхеэрэлгэнүүдые бэлдэдэг. Тэдэнэй бүтээhэн юумэнүүдые хаанашье холын Башкирида, Шэтэдэшье хаража болоно. Эдэнэр hара бүхэнэйнгөө түсэбые 110—120 процент дүүргэжэ, цех соогоо хододоо түрүү ябажа байдаг. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир И. Ф. Белоус ажал дээрээ.

Л. АНРЕЛОВЭЙ фото.

СУУДА ГАРАҺАН НОМ

Джон Ридэй „Дэлхэйе доhолгоhон 10 үдэр“ тухай

ХҮН түрэлтэнэй түүхэдэ алдарта хуудаhа нээhэн Агууехэ Октябриин ойн тэмдэглэгдэхэ бүхэндэ, энэ революцитай холбоотой хүнэй, нютагайнгаа йэгэ хүнэй нэрые олохон американецууд hанадаг, дурдадаг юм. Тэрэнь—поэт ба журналист, США-гай Коммунис партиие эмхидхэн байгуулагшадай нэгэн Джон Рид болоно. Энээнэй оюун бэлигынь Россин хүдэлмэришэн ангиин илалта түгэс тулалдаануудай үедэ илангаяа ехээр бадаран харагдаа бэлэй. Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнэй хайшан гэжэ байгуулагдаhан тухай удха түгэлдэр, уран мэргэн хөөрөөниинь мүнөөшье американ залуушуулай олохон түлөөлэгшэдэй зоригые бадаруулдаг байна.

«Дэлхэйе доhолгоhон 10 үдэр» гэжэ ном—улад зоной байдалые үнэн зүбөөр харуулhан документ. Энээниие хоримжолжо шадагдахагүй байшоо. Агууехэ Октябрь тухай бэшэгдэhэн бүхы юумые хүн зонhоо нюуха далдалха гэжэ американска засаглагша ангиин хэды оролдобошье, Ридэй ном тогтон торонгүй тараhан байха юм. Мүнөө тэрэнь классикын зохёол гэжэ тоологдодог, нилээд олон магазинуудта худалдагдадаг болонхой. Энэ ном «Октябриин революциие нюдөөрөө хараhан хүнэй тодо hонороор хөөрэhэн, эрхим зохёол» болоно гэжэ Колумбиин университедэй энциклопеди соо хэлэгдэнэ. Мүн Америкын студент залуушуул тус зохёолые ехэтэ hонирхожо уншадаг. Нью-Йоркын университедэй библиотекэ соо хөөрэлдэhэн тухайдаа танил хүмни hаяхан намда хэлээ hэн. «Дэлхэйе доhолгоhон 10 үдэрэй» хэдэхэн хэhэгынь манай библиотекэдэ бии. Теэд тэдэниие номой тагууд дээрэ удаан байлгадаггүй, хэн нэгэнэй асаржа тушаамсаарнь бусад студентнэр булялдажа шахуу абадаг агша» гэжэ библиотекарь тайлбарилба.

«Дэлхэйе доhолгоhон 10 үдэрэй» Нью-Йоркдо хэблэгдэн гараhанhaa хойшо 45 жэл үнгэрөө. Гэхэ зуура, дэлхэйн олон оронуудаар дамжан, Октябриин революциин мүндэлhэн оронииие угаа олон шэнэ ханинартай болгоо. Дурсагдаhан номой ород оршуулга В. И. Ленинэй өөрэйнь бэшэhэн орошолтойгоор Москвада тунхаглагдаа бэлэй. Тэрэ орошол доторнь иигэжэ хэлэгдэнхэй байдаг:

«Дэлхэйе доhолгоhон 10 үдэр» гэhэн Джон Ридэй номые айхабтар ехээр hонирхон, буурашагүй анхаралтайгаар уншаад, энэ зохёол уншахыень бүхы оронуудай хүдэлмэришэдтэ үнэн зүрхэнhөө дурадханаб. Энэ номой бүхы хэлэнүүд дээрэ оршуулагдажа, олон миллион хэhэгээр тараагдахыень харахые хүсэхэ байнаб. Юундэб гэхэдэ, пролетариадай революци гээшэ юуб, пролетариадай диктатура гээшэ юуб гэhэн тон шухала ойлгомжые үнэн зүбөөр, юрэ бусын тодо hонороор найруулан бэшэнхэй. Иимэ асуудалнууд мүнөө үргэн олоной дунда зүбшэн хэлсэгдэнэ, зүгөөр эдэ бодолнуудые зүбшөөн абаха гү, али буруушаахаhаа урид, гаргаха шиидхэбэриингээ бүхы удха шанарые ойлгохо шухала. Дэлхэйн хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй гол зорилго болохо энэ асуудалые тодорхойлходо Джон Ридэй номой туhалхань дамжаггүй».

«Дэлхэйе доhолгоhон 10 үдэр» гэжэ ном американ арадай ажабайдалдахи эгээн хүлгөөтэй үенүүдэй нэгэндэ американ уншагшадай гарта ороо hэн. Үндэhэ яhанай талаар илган харшалагшад олон зуун негрнүүдые хашажа мүрдэжэ байhан... Арканзас штадай помещигууд-расистнууд хахадаар хүдэлдэг хоёр зуу шахуу негрнүүдые Линчын сүүдээр хэhээhэн байха. Юундэб гэхэдэ, тэдэ негрнүүд ургуулhан хлопогойнгоо түлөө ехэ сэн эриhэн байгаа. Ондоошье газарнуудаар шуhан эдхараа бэлэй. Гангстернууд, полицинхид забастовко хэгшэдые олоор алаhан, профсоюзуудые hүйдхэhэн юм. Уильям Фостерой ударидадаг металлургнуудай забастовкодо хабаадаhан 22 хүдэлмэришэдые, профсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэдые тиигэжэ хэhээгээ hэн. Полицинхид «улаан рейд» гэhэн гутамшаг муухай ябуулга хэжэ, хэдэн зуун коммунистнуудые түрмэдэ хааhан байгаа. Тиихэhээ гадна, американ солдадууд Совет Россида эсэргүү бандит ёhоной интервенцидэ хабаадаа бэлэй.

Тэрэ үеэр американ хүдэлмэришэн ангиин дунда шэнэ хүсэн ургажа, жагсан бодожо байhан юм. Коммунис партиин эмхидхэгдэн байгуулагдаад, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэниинь Джон Рид болоhон. Ородой хүдэлмэришэдэй илалта угаа ошотороо американ аха дүүнэрэй түйлаха илалтын найдабари нүхэсэл болоо. Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэн Америкын ажалшадта дотоно hанагдадаг, жэшээ абамаар байгуулламжа болологдонь «Дэлхэйе» доhолгоhон 10 үдэр» мүн лэ туhа хүргэhэн байха.

Энэ ном Россидахи революци тухай худал хуурмаг номнолой хара маные нэбтэлэн гараhан арюун гэрэлэй ашата элшэ болоо. Джон Рид бодото байдалые үнэн зүбөөр бэшэhэн юм. Тиимэhээ социалис революциин арад зондо али тухай аша туhатайе ойлгон мэдэрхыень американ хүдэлмэришэдые баадхаhан байгаа, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ хэрэглэгдэдэг ехэ хүсэн болоо.

1919 оной эхеэр энэ гайхамшаг номые угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр анха түрүүн уншаhанаа hананаб. Тиихэлэ Номгон далайн баруун хойто эрьеhээ hаяхан бусаад байгаа hэм. США-гай Сиэттле хотодохи механигуудай профсоюзай отделени Совет Россие дипломатическа талаар мэдэрхэ эрилтэ тэрэ үеэр табяа бэлэй. Би тэрэ профсоюзай гэшүүн байhанби. Хотын профсоюзуудай центральна совет мүн лэ Россие дипломатическа талаар мэдэрхэ эрилтэ табяа hэн. Тэндэ болоhон митингдэ Джон Рид ерээд, Соведүүдэй Съезд дээрэ Владимир Ильич Ленинэй хэлэhэн үгэ тухай хөөрэхэдэнь, сэдьхэлээ ехээр хүдэлэн байжа шагнаhанаа мүнөө хүрэтэр мартадаггүйб. «Революциин байгуулhан хүдэлмэришэн, таряашанай правительство демократическа зүб эбэй элсээ энэ дары хэжэ эхилхыень дайлалдагша бүхы арадуудта, тэдэнэй правительствануудта дурадхана» гэжэ съезд дээрэ Ленин хэлэhэн юм.

Джон Ридэй зураглан бэшэhэн ород хүдэлмэришэд минии үнинэй танилнууд шэнги байдаг. Харин улаанармеецүүд Америкын баруун нютагуудта минии ушарhан модо урадхуулагшад, морягууд шэнги тиимэл дүтын, түрэл хүнүүд болоо. «Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!» гэhэн уряа намда бүри гүн ехэ удхатай боложо эхилээ. Эб найрамдалай түлөө бүри нэтэрүү шангаар тэмсэхэ ёhотой байhанаа ойлгон мэдэрээб. Минии ханинаршье имэл hанал бодолтой.

Джон Рид Америкын баруун зүгэй шанга шадалтай бүлын дундаhаа гараhан, Нью-Йоркдохи мэдээжэ буржуазна журналист байhан юм. Гэбэшье бүри эдир залуудаа хүдэлмэришэн ангиин талада орожо захалhан байгаа. Патерсондохи (Нью-Джерси) торго нэхэдэг фабрикын хүдэлмэришэдэй ехэ забастовкодо хабаадаhанайнгаа түлөө арестовалагдахадаал, хуушан хараа бодолhоо асэслэн хахасаа hэн. Тэрэ забастовкые Элизавет Герли Флинн, Уильям Д. Хейвуд гэгшэд ударидаhан. Тэрэнэй hүүлээр Джон Рид Мексикын тэмсэлшэдэй суута хүтэлбэрилэгшэ Панчо Виллэтэй уулзаhан, «Революционно Мексикэ» гэжэ ном бэшэhэн байха. Шахтёрнуудай hамгад болон ухибүүдые Рокфеллерэй зэбсэглэмэл сагдаанарай хюдаhан Колорадодахи хэрэгые Джон Рид мүрдэжэ үзэhэн юм. Дэлхэйн нэгэдэхи дайнда Америкын орохые буруушааhан тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа бэлэй. Гэхэ зуура Джон Рид Октябриин Ехэ революциин үедэ коммунист болоо hэн.

Ерээдүйн социалис Америка Джон Ридтэ памятник табиха байха гэжэ этигэнэб. Зүгөөр, «Дэлхэйе доhолгоhон 10 үдэр» гэжэ номынь эгээн гайхамшаг памятник болохо байха. Ридэй ном ухэлгүй мүнхэ, эб найрамдалай ба социализмын хүсэнэй шэнэ илалта түйлаха бүридэнь улам олон уншагшадтай болоно. Энэнь Агуу ехэ Октябрьтоо эхитэйгээр найруулагдан бүтэhэн гайхамшаг зохёол мүн.

Арт. ШИЛДС,
американ журналист.
(АПН).

Таниие эмнэ тэгшэд хэр ханганаб?

ГҮҮРТЭ, ОТАРАНУУД ДЭЭГҮҮР

...мал дээрэ байгшадые нэн тү... гол анхаралдаа абаха, һайнаар ...ха, ажалайнь бүтээсэ дээшэ... хэрэгтэ туһалха гээшэ эм... бүхэнэй зайлашагүй арюун ...а болоно. Хүдөө нютагуудта, ...эань, абаад үзэхэдэ, үбэлжэлгын ...а эхилбэ. Малайнгаа хүсэ шадал, ... шамыень доошолуулхагүйн ...ohoo тэндэ хүн бүхэн шармайн ...дэно. Тэдэнэй саашадаашье ... амжалтатай, урагшатайгаар ...хын тула нэн түрүүн бэеын ...рые хамгаалха, үбшэнһөө һэр... ...жын хүдэлмэри үргэнөөр ...лха, хаа хаанагүй ариг сэбэрэй ...ө эршэмтэйгээр тэмсэхэ ёһотой.

...анад, аймагай больницаархин, ... хажэ байнабибди гэхэдэ, Барга... болон Хурамхаанда хоёр томо ...ада болоод, мал ажалай фер... дээгүүр ябажа байнабди. ...ада бүхэндэмнай хирург, тера..., окулист, эпидемиолог, фарма... гэхэ мэтын мэргэжэлтэд хабаа...лагдана. Бригаданууднай өөһэ... машинатай. Урид тусхай марш... график табижа гарадаг. Яба... лэ газартаа малшадай бэе шал... үзэдэг. Үбшэнтэндэ дары туһа... үзүүлдэг, эм үгэдэг, бэеын ...рые яажа хамгаалха тухай хөө...нүүдые үнгэргэдэг, элүүр эн... булангуудые эмхидхэдэг, ариг сэбэрые шалгадаг. Ариг сэбэр сахиха талаар түлөөлэгшэнэрые фермэ, отара бүхэн дээрэ томилообди. Тэдэмнай гэнтын оһол аюулай тохёолдобол, түрүүшын туһаламжа үзүүлдэг, хүнэй үбдөөд, халуураад байбал, докторые дуудажа ерүүлдэг, медицинскэ ном дэбтэрнүүдые уншажа үгэдэг.

Врачнууднай: терапевт Надежда Михайловна Павленко, фтизиатр Василий Цыренович Олмоев, венеролог Елена Ивановна Волкова болон бусад хаанашье ошоходоо, ажалшадай зүгһөө халуун баясхаланда хүртэдэг, удангүй дахяад ерэхэ уряал хүлеэдэг байна.

Тиигээд онсо туһаламжа абаха болоошод аймагай больницын дэргэдэхи амбулаторидо ерэхэдээ, хүлеэжэ нобшоржо байлтагүй, абаһаар лэ оошоргүйгөөр орожо, бэеэ үзүүлдэг. Һанамжа, дурадхалнуудай дэбтэр соо тэдэнэр яһала оло дахин баясхалан хүргэжэ бэшэһэн.

Нэгэ бригадамнай мүнөө үедэ Барханай врачебнэ участогай харьяата ажахынуудаар ябаад ерэбэ. Тэндэ нүхэд Павленко, Шинкаренко гэгшэд хабаадалсажа, больницынгаа машинаар бүхы фермэ, заимка дээгүүр аяншалаа. Ариг сэбэр сахиха, хүйтэ абалгаһаа бэеэ яажа хамгаалха тухай лекци, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэһэн, һаалишадай өөрын гигиенэ, мүн уушханай ханяаданһаа бэеэ һэргылхэ тухай санбюллетеньнүүдые гаргаһан. Гадна малшадай бэе үзэһэн, ариг сэбэрые шалгаһан, ажаһуудалай хэдэ хэдэн асуудалнуудые шиидхэхэдэнь фермэнүүдтэ туһалһан байна. Сэхыень хэлэхэдэ, нүхэднай абаһан даалгабаряа яһала жэншэдгүй һайнаар дүүргэжэ ерээ. Барханай участогай олохон фермэ болон гүүртэнүүдтэ ариг сэбэрэй үшөөл дутамагаар сахигдадагые элирүүлээ. Мүнөө хүрэтэр бани барижа шадаагүй гүүртэнүүд бии байна хаям. Энээн тухай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ (түрүүлэгшэнь нүхэр Ж. Ж. Жалсараев) шанга эрилтэнүүд табигдаа.

Мүн бусадшье дутагдалнуудые яажа усадхаха, хэндэ хандаха тухайдаа зүбшэн хэлсэжэ, тусхай хэмжээнүүдые хараалжа байна.

Нүгөөдэ бригадамнай мэнэ гэһээр Дэрээнэй совхоз ошохонь. Тиихэдээ баһал мал ажалай гүүртэ болон фермэ дээгүүр тусхай маршрудаар ябаха, аптекэ абажа гараха. Тэдэмнай Бархан ошожо ерээшэдэйнгээ ямараар ябажа ерэһые, ямар дүршэл оложо, ямар дутагдалнуудые элирүүлжэ ерэһыень ехэтэ һонирхоно.

Теэд хэхэ юумэмнай үшөө ехэ.

Республикын Верховно Соведэй һаяхан болоожо үнгэрһэн сессиин шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ эхилхэмнай. Тусхай хэмжээнүүдые зохёожо байнабди. Хэрбээ үнгэрһэн жэл соо врачебнэ участогуудта оройдоо 12 дахин ябаһан байгаа һаа, шэнэ жэлдэ энэ аяншалгаяа хоёр дахин олошоруулха, эмшэдэйнгээ бригаданудые түгэс нүүдэл амбулаторинуудай тухэлтэй болгохо һанаатайбди. Тиигэбэлнай медицинын туһаламжа бүри ашатуһа ехэтэй болохо байна.

Гадна хүдөөгэй участогуудта хүдэлдэг мэргэжэлтэдтэ тусхай заабари, консультаци үгэжэ байхабди. Мүн уша гаргаха, ушаһаа бэеэ һэргылхэ хүдэлмэри бүри үргэнөөр ябуулхабди. Энэ талаар мүнөө үедэ врачнууд Г. П. Смирнова, А. И. Самбуева гэгшэд, ариг сэбэрэй-эпидемиологическа станциинхид яһала ехэ юумэ хэжэ байна. Гэбэшье дутагдалнууднай үшөөл олон.

Бүхы мэргэжэлтэднай нэмэгдэһэн түрүүшынгээ салин абажа, аргагүй ехээр урмашаба. Хүн зоной эрилтые бүрин гүйсэдөөр хангахын тула тэдэнэй саашадаа хүсэ шадалаа гамнангүй оролдохо байһаниинь дамжаггүй.

П. ЦЫРЕТОРОВ,
Баргажанай больницын главна врач.

★

Улаан-Үдын коммунис ажалай сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд болон инженернүүд, техникүүд жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэеэ тэмсэнэ. Мүнөө энэ фабрикынхид сэмбэ нэхэхэ жэлэйнгээ даалгабариие графигһаа уридшалжа ябана. Коммунис ажалай ударнин, утаһа орёолгын участогай сновальщица Ольга Николаевна Гребенщикова фабрикын түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. Нүхэр Гребенщикова халаан бүриингөө даабариие 130 процент хүрэтэр дүүргэдэг, хэһэн хүдэлмэринь ходол һайн шанартай байдаг юм. Зураг дээрэ: нүхэр Гребенщикова ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

★ ☆ ★

ЖЭШЭЭ АБАМААР

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалид, пенсионер К. С. Доржиев ниитын хэрэгтэ эдэбхитэй шударгыгаар хабаададаг, оролдосотой хүн гэжэ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн бүхэн мэдэхэ. Элдэб газетэ болон журнал захижа абахые хүсэһэн колхозникууд, мэргэжэлтэд энэ этигэмжэтэдээ хандажа, захилаа жэншэдгүй бэелүүлдэг юм.

Константин Самбуевич нютагайнгаа зондо хэблэл олоор захюулхаһаа гадна, тэдэниие ээдтэнь хаһа саг соо хүргүүлхэ гэжэ оролдодог, үе үе шалгажа байдаг зантай.

Нүхэр Доржиев 1965 ондо абтаха газетэ, журналнуудта захилай эхилэмсээр хэдэхэн хоногой туршада 1770 хэһэг тараагаа. Эндэхи колхозой гэшүүд тус бүридөө 2—3 хэһэг нютагай, центральна газетэ, журнал захинхай.

Константин Самбуевич хэблэл тарааха түлөөлэгшөөр табадахи жэлээ хүдэлмэрилжэ байна. Захилай эхилхын урда тээ бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулдаг: ямар газетэ, журналда юун тухай гол түлэб бэшэгдэдэг тухай хөөрэжэ үгэдэг.

Нүхэр Доржиев хэблэл тараалгаар колхоз, аймагһаа гадна, мүн республика соогоо магтаалтай болоһон, жэшээ абамаар этигэмжэтэдэй нэгэн юм.

Н. ХАЗАГАЕВ.

Репортаж

ГОЁОР ХУБСАЛХА— ХҮН БҮХЭНЭЙ ХҮСЭЛ

ХҮН ЗОНОЙ эрилтэ хэрэглэмжые гүйсэдөөр хангахын тулада хото город болон хүдөө нютагуудаар ажаһуудалай хэдэн олон комбинадууд байгуулагданхай. Иимэ үйлэдбэринүүдэй нэгэн болохо Улаан-Үдын «Победа» гэжэ оёдолой комбинадай нэгэдэхи ателье—элдэб янзын хубсаһа һайн шанартай материалаар оёдог урлалай газарта ошожо үзэбэбди.

Энэ ателье ниислэл Улаан-Үдэ хотын тэг дунда, урдын үбгэд, хүгшэдэй хэлсэдэг суута «Жаран нүхэнэй» һууриин зүүн-хойто буланда баригдаһан, гурбан дабхар шаргал сагаан байшан соо оршоно.

Эндэ орожо ерэхэдэмнай хүн зон олон, хүл хөөрсэг ехэтэй газар байба. Ательегэй эрхилэгшэ Павел Манжуевич Петуховой кабинедтэ орожо, үйлэдбэриинь ажал хүдэлмэри тухай тобшохоноор асуужа танилсабабди.

Тус ателье бүгэдэ 180-аад оёдолшодтой, һарада нэгэ мянга гаран элдэб янзын гадар хубсаһа ажалшадай захилаар оёдог юм байна. Хубсаһа захижа оюулдаг хүнүүдэй 70 процентнь городой, 30 процентнь хүдөөгэй ажалшад болоно. 1964 оной 9 һарын түсэб 106 процент, үнгэрэгшэ октябрь соо түсэбөө 110 процент дүүргэһэн байна.

— Үбһэ таряа хуряалгын халуун хаһа соогуур Мухар-Шэбэрэй аймагай Подлопатка, Шаралдай, Суулга, Гашай, Загарайн аймагай Үнэгэтэй, Хүрбэ, Онохой, Кабанскын аймагай зарим тосхонууд болон Ивалга нютагуудаар ябажа, таряашадай захилые тэндэнь хүлеэн абажа дүүргэдэг байгаабди. Мүнөөшье хүдөө нютагуудаар 3 эсхэгшэд ябажа захил шэнээр абана, оёгдожо байһан хубсаһыень дахин хэмжэжэ тааруулха, бэлэн болоһыень ээдтэнь үгэхэ ажал гүйсэдхэжэ байдаг. Хүдөөгэй ажалшадые эрхимээр хангахын тула һайн һайн эсхэгшэдые ябуулдагбди. Мүн хүдөөгэй захил ямаршье ээлжээ хүлеэлтэгүй оёгдодог юм,— гэжэ Павел Манжуевич хөөрэнэ.

Ательегэй эрхилэгшын кабинедһээ гаража, захил абадаг таһалгадань ороходомнай, үдэшын 5 часһаа үнгэржэ, городой ажалшадай хүдэлмэриһөө таража байһан үе байба. Эндэ хүн зон дүүрэн. Эсхэгшэд, оёдолшод оёгдожошье байһан, бэлэн болоһоншье хубсаһануудые гартаа баряад хэмжүүр абадаг таһалга руу яаралтай оронод, гаранад. Бэлэн болоһон хубсаһаяа абажа байһан, шэнээр захил үгэжэшье байһан хүнүүд дүүрэн. Тэдэнэй дунда наһатайшье, залуушье ород, буряад, монголшье хүнүүд харагдана.

ЗАРИМ хэды хүнүүдээр хөөрэлдэхэдэ, гомодол гаргажа байһан юумэ байгаагүй, харин бүгэдэ һанаа сэдьхэл дүүрэн, баяртай соготойнууд.

— Би үбэлэй пальто оюулааб. Яһала һайн оёо. Эсхэгшэ Лошкарев, урлагша Чернояровагай бригадада баяр хүргэхэ байнам,—гэжэ Улаан-Үдын телеательегэй ахалагша инженер А. Д. Багаев мэдүүлнэ.

— Танай Улаан-Үдэ хото ерсээр тиимэшье удаагүйб. Эндэ сургуулида байгаа Монгол хүүхэдэй багшаар ажалланаб. Манайхан эндэ хубцаса олон оюулсан. Сайхан хиижэ байна. Би үбэлын пальто захялсан. Одоо хэмжүүрээ үгчхэлээ. Энэ сарын 25-да Монголын Ардын засаг түрэ байгуулагдасаар 40 жэлэй ойн ехэ баяр болохо гэжэ байна. Пальтоем 24-дэ бэлэн болгохо гэжэ байна. Ехэ сайн. Баярын үдэрые шэнэ пальтотой угтаха болоно,— гэжэ Монгол Арадай Республикын харьяата Сурэнгийн Ламажав омогтойгоор хөөрэнэ.

«Сибэлектро» трестын прораб А. М. Трубников, наһатайшаг болоһон хүн, захил абадаг таһалга соо табигдаһан костюмай элдэб олон үнгэ, янзын бүдүүдые удаан шэншэлэн үзэжэ:

— Энээхэн бүдөөр намда костюм оёхо захил абыт,—гэжэ эсхэгшэ Дарья Сагадаровна Степановада хандана.

— Болохо, болохо,—гэжэ эсхэгшэ хэмжүүрыень абажа захюулба.

Костюмаа оюулха наряд бэшүүлжэ байха зуураа нүхэр А. М. Трубников иигэжэ хөөрэнэ: «Магазинуудаар ябажа бэлэн костюм абаха һанаатай бэдэрээб. Теэд һанаандам таараха таатай юумэ олдобогүйл. Костюмууд яһала олон байна, гансахан үмдэнүүдэйнь түрии дан гожогор, наһажаал намдал хүндэ аягүй байна. Энэ үмдэнэйм түрии 25 сантиметр үргэнөөр хэжэ үгыт» гэбэ. Эсхэгшэ энеэбхилэн, «Танайл хүсэлэнгөөр болохо» хэжэ харюулба.

Эндэ байһан хүнүүд бүгэдэ яаралтайнууд. Хаража байхада, тус ательегэй хүдэлмэришэд хүн зонойнгоо эрилтэ хэрэглэмжые хайшан гээд һайнаар хангахаб гэһэн хүсэл эрмэлзэлгэ гарган, аһан шадалаараа оролдожо байһаниинь элеэр харагдана.

АТЕЛЬЕГЭЙ гомодол, дурадхалнуудай дэбтэрые абажа харахада, захил үгэгшэдэй зүгһөө гомодолой мэдүүлгэ огто үгы шахуу. Харин эсхэгшэд болон оёдолшод Д. С. Степанова, К. С. Налетова, Медведев, А. Ф. Гаськова, Н. Т. Трескова, М. Л. Чистякова, Н. И. Тармаева болон бусадта «һайнаар, һанаһанда хүрэмөөр, анхарал оролдолгоо, уран мэргэжэлээ гаргажа оёһоной тнай түлөө баяр баясхалан хүргэнэбди» гэжэ бэшэһэн тэмдэглэлнүүд дүүрэн байна.

Захилайнь дэбтэрые абажа харахада, пальто, костюм оюулхые захиһан хүдөөгэй ажалшадай нэрэнүүд олон. Тэдэнэй дунда Суулгаһаа П. Ш. Цыренов, ахар холын Романовкаһаа Т. Л. Нефедова, Хориин аймагай Хуурай тосхонһоо З. П. Борисова болон бусад олон бии. Теэд бидэнэй байһан энээхэн охор саг соо хүдөөгэйхидтэй уулзагдаагүйнь харамтай.

Оёдолой комбинадай директорэй орлогшо Агния Федоровна Герасимоватай энэ ателье соо уулзабабди. Тэрэнэй хөөрэһэнэй ёһоор, тус комбинадай предприятинууд хүдөөгэй ажалшадай захил бүри ехээр абажа гүйсэдхэдэг болохо юм байна.

Агния Федоровна иигэжэ хөөрэнэ: «Байгша оной декабриин 7-до Яруунын аймаг ошохо уряалтайбди. Тэндэ манай хотын ательенүүдэй оёдог олон янзын хубсаһануудай тухэл маягууд харуулагдаха болоно. Тиигээд гоё һайханаар оёгдоһон хубсаһануудай тухэл маягые хүдөөгэйхид өөһэдөө шэлэн абажа, тэрэ маягаар тэндээ оюулха гү, али манайда захил үгэхэ байна. Бидэ энэ ошолгондоо мүн нилээд бүд бараа абажа ябаад, яруунынхидай хүсэһэнэй ёһоор тэрэ дороонь оёжо үгэхэ һанаатайбди.

Ноябриин 27-до Улаан-Үдэ городой худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамтаран, суглаа хэжэ, тэндэ хотын ажалшадые үргэнөөр хабаадуулан манай предприятинуудай урлан оёһон хубсаһануудай үзэлгэ хэхээр бэлдэжэ байнабди. Энэ үзэлгэдэ гансахан хотынхид бэшэ, харин хүдөөгэйхид ерэжэ, өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудаа үгэдэг һаань бүришье һайн байгаа. Маанадай зорилго — ажалшадай һанаа сэдьхэлдэ таарууу, сэбэр, зохид, хямда сэнтэй, шанараар һайн хубсаһа бэлдэлгэ болоно. Энээниие һайнаар шиидхэхэ хэрэгтэмнай арад зон туһалалсаха бэзэ гэжэ найдагдана».

Д. ЦЫБЕНОВ.

ХИАБЫН ГАДААҺААДА

Советскэ делегаци Хитадта айлшалһаар

ПЕКИН, ноябриин 19. (ТАСС). ...гадын оронуудтай хани барилгын, культурна холбоо байгуулха ...ет бүлгэмүүдэй союзай, совет... хани барисаанай бүлгэмэй ...легаци Хитадай городуудаар ар... үдэрэй туршада аяншалһанайн... һүүлээр мүнөөдэр Пекиндэ бу...жа ерээ. Делегациие КПСС-эй ЦК-... гэшүүн, СССР-эй Зам харилсаа... министр Б. П. Бещев толгойл....

...Шаньси провинциин захиргаанай ...болон промышленна центр бологшо ...ндо, Хэнань провинциин түб хо... бологшо Чжэнчжоуда, тэрэшэлэн ...оной эгээн лэ гоё һайхан газар ...аг бологшо Ханчжоу хотодо со... арадай түлөөлэгшэд хүрэһэн ...на.

Советскэ делегациин гэшүүд эдэ ...дуудай промышленна предприя...нүүдтэ, соёл культурын болон ...медицинскэ эмхи зургаануудта хү..., хитад хүдэлмэришэдэй ажабай... болон ажал хүдэлмэритэй та...саа. Агүүехэ Октябриин социа... революциин 47 жэлэй ойдо зо...улагдан, городой олониитын тү...лэгшэдэй баярай суглаанай Сиан... болоходо делегаци байлсаа.

Агүүехэ Октябриин 47 жэлэй ... зорюулагдажа Пекиндэ болоһон ...рай суглаанда делегаци нояб...ин 6-да хабаадалсаһан байна.

Советскэ делегациин Хитад соо... аяншалхадань, КНР-эй Түмэр ...ай министр Го Лу, ОКСД-эй ту... правлениин генеральна секре...риин орлогшо Ли Чжан-у гэгшэд ...лсаа.

Үглөөдэр делегаци түрэл ороноо ...на.

ГДР-эй Арадай палатын заседани

БЕРЛИН, ноябриин 19. (ТАСС). ГДР-эй Арадай палатын заседани мөөдэр эндэ эхилээ. Тусхайлбал, ГДР-эй гадаадын политическэ хахилаа хүгжөөлгэ, 1963 оной арадай ...хын бюджедэй гүйсэдхэл, Амни... тухай Гүрэнэй Соведэй Указые ...алалга, тэрэшэлэн Национальна ...ронын совет тухай хуулиие ху...алалга тухай асуудалнуудые энэ заседани хаража үзэхэ байна.

Хэлсээн эсэслэн баталагдаба

КАИР, ноябриин 19. (ТАСС). ОАР-ай болон Ирагай нэгэдэмэл политическэ хүтэлбэриие байгуулха тухай 1964 оной октябриин 16-да Каирта гар табигдаһан хэлсээе Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Национальна суглаан нэгэн дуугаар эсэслэн баталаа.

Хэлсээнэй ёһоор политическэ нэгэдэмэл хүтэлбэри хадаа хоёр ороной гадаадын политикын, оборонын, экономикын, соёл культурын болон информациин асуудалнуудые зүбшэдэг байха юм. «ОАР болон Ирагай хоорондохи конституционно нэгэдэлые бэелүүлхын» тулада хоёр ороной арабска социалис союзай организацинуудай хоорондохи политическэ нэгэдэлые хангахын тулада шухала хэмжээнүүдые абаха байна.

«Империализмын болон харша этэгээдүүдэй ябуулгаһаа уламжалан» гаража магад бэрхэшээлнүүдые зайсуулха хэрэгтэ энэ нэгэдэл шухала удха шанартай гэжэ хэлсээн соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

Политическэ нэгэдэмэл хүтэлбэри ОАР болон Ирагай президентнүүдһээ, гадна, орон бүхэнһөө 6 хүнһөө бүридэхэ байна.

Суданай правительствын шиидхэбэри

КАИР, ноябриин 19. (ТАСС). Суданай Гүрэнэй Дээдэ Соведые— гүрэниие толгойлогшын үүргые саг зуура дүүргэхэ органиие байгуулха тухай асуудал Суданай правительство ноябриин 17-до болоһон заседани дээрээ зүбшэн хэлсэһэн байна. Иигэжэ правительствада түлөөлэгдэһэн организацинуудай һанамжые энэ асуудалаар мэдэхыень премьер-министр Хатем Эль-Халиф гэгшэдэ даалгаа. Энээн тухай Омдурманай радио мэдээсэһэн байна.

Сэрэгэй шанга засагай байха үедэ алуулһан хүнүүдэй бүлэнэртэ туһаламжа үзүүлхэ тухай, орон доторхи хүдэлмэригүйдэлгэ тухай асуудалнуудые правительство мүн лэ хаража үзөө.

«Революциин үдэрэй» национальна һайндэрые—1958 оной ноябриин 17-до болоһон сэрэгэй урбалтын ойе болюулха гэжэ Суданай правительство шиидхэбэри гаргаһан байна.

Энэ урбалтын болоходо генерал Аббуд түрүүтэй сэрэгэй засаг түрэ байгуулагдаһан юм.

Парламентскэ һунгалтын талаар комитет байгуулха гэжэ правительство шиидхээ. Энэ һунгалта 1965 оной март хүрэтэр үнгэргэгдэхэ ёһотой.

Урда Суданай организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй премьер-министр Хатем Эль-Халиф зүблөө хээ. Ороной урда таладахи байдал, Суданай энэ хубиин хүгжэлтын асуудалнууд зүблөөнэй үедэ хаража үзэгдөө. Эндэхи хүн зон сэрэгэй засаг түрын байха үедэ ехээр хашагдаһан, хабшагдаһан юм.

Япон США хоёрой манёвр дүүрэбэ

ТОКИО, ноябриин 19. (ТАСС). Японой болон Америкын агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй ехэ маневрнууд Японда болоод, үсэгэлдэр дүүрэбэ. Гурбан үдэрэй турша соо үргэлжэлһэн маневрнуудта Японой 300, Америкын 350 самолёт, тэрэ тоодо «В-57» гэжэ бомбардировщигууд, «Ф-102», «Ф-104» гэжэ истребительнүүд, «Ника-Аякс» гэжэ залан шэглүүлэгдэдэг һомонуудай подразделенинүүд, тэрэшэлэн Японой болон Америкын 35 мянган сэрэгэй албахагшад хабаадалсаа.

Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, авиациин добтолгые сухарюулха талаар һургаал абаха зорилгоор эдэ манёврнууд болоо.

Ирагай президентын хэлэһэн үгэ

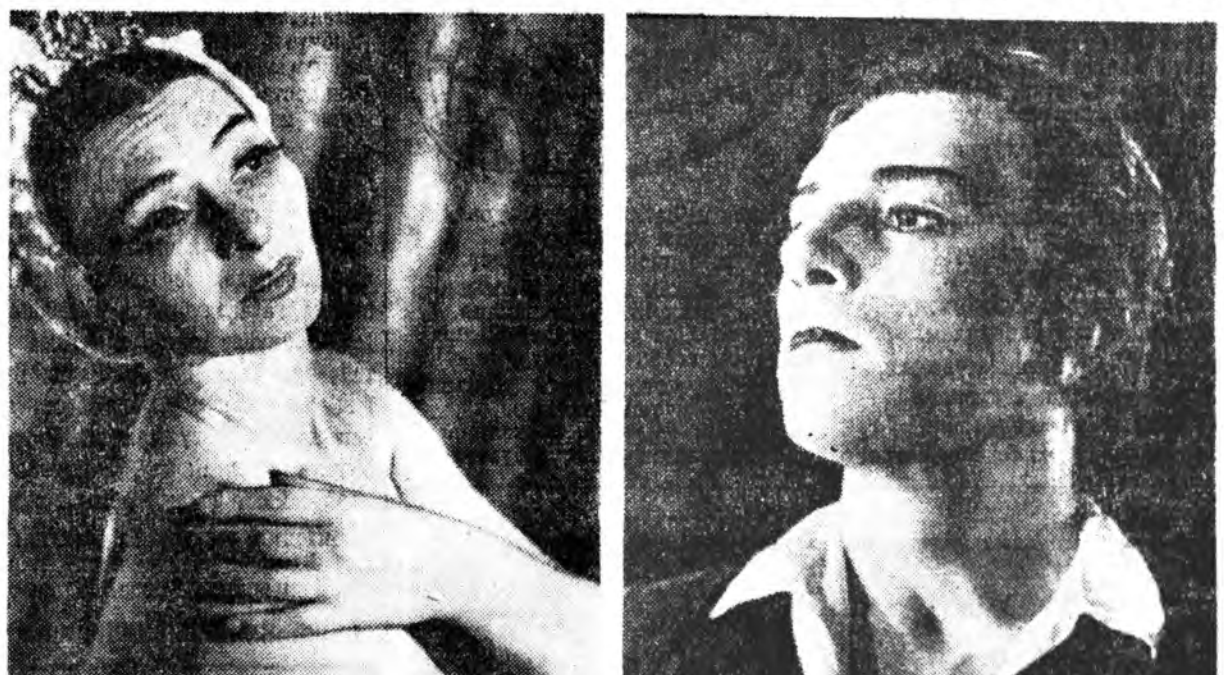
БАГДАД, ноябриин 19. (ТАСС). Арабуудай социалис союзай суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Ирагай президент Ареф иигэжэ мэдүүлээ. Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлга, Бандунгска конференциин шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ, империализмда эсэргүүсэн, ядерна бүхы туршалгануудые болюулхын түлөө тэмсэл Ирагай гадаадын политикын гол ёһон болоно.

Орон доторхи байдал тухай тоггтоходоо президент иигэжэ мэдүүлээ: «Бидэнэр сэрэгэй сүүдүүдые болюулха, удахагүй бүхы хэрэгүүдые гражданска сүүдүүдтэ үгэхэ хэрэгые бэелүүлжэ орообди».

Ливанай шэнэ правительство

БЕЙРУТ, ноябриин 19. (ТАСС). Шэнэ правительствын байгуулагдаһан тухай Ливанай премьер-министр Хусейн Уэйни соносхоо.

Урдын правительствада министрнүүд байһан 7 хүн шэнэ кабинедтэ оролсоо. Хусейн Уэйни премьер-министрэй, оборонын министрэй тушаалнуудые дааһан зангаараа. Филипп Такла гадаадын хэрэгүүдэй министрээр, Насим Маждалани — юстицын министрээр, премьер-министрэй орлогшоор, Бахидж Такиэддин—экономикын болон түсэблэлгын министрээр томилогдоо.

Киевэй Т. Г. Шевченкын нэрэмжэтэ оперо болон балетэй академическэ театрай артистнууд УССР-эй габьяата артистка Алла Минчик, УССР-эй арадай артист Николай Апухтин гэгшэд Улаан-Үдэдэмнай ерэбэ.

Эдэнэй уран шадамар, бэлиг ехэтэй байһандань, улаан-үдынхид баясана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) УССР-эй габьяата артистка Алла Минчик, УССР-эй арадай артист Николай Апухтин «Хун шубуута нуур» гэһэн балетдэ наадаха үедөө.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ЭЛДЭБ ҺОНИН

СОВЕТ МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ТУҺАЛАМЖА

Занзибар, Пемба гээшэ Африкын зүүн эрье шадар оршодог багахан олтирогууд юм. Эндэхи газарай хүрьһэн айхабтар үрэжэлтэй. Тиимэһээ олтирогууд бүхыдөө ургамал модоор бүрхөөгдэнхэй: кокосой пальма, бананай модод, кофе болон ананасууд, лимонууд ургадаг байна. Гэбэшье Занзибар болон Пемба гвоздикаараа юунһээшье үлүүгээр суурхадаг. Олтирогууд дээрэ ургадаг гвоздикын һөөгүүд дэлхэйн гвоздикын ургасын 85 процентые үгэдэг юм. Медицинэдэ хэрэглэгдэхэ эдеэндэ үнэр оруулха һайхан зүйлнүүдые, хурса холисонуудые бэлдэлгэдэ тэрэнэй ородог байһаниинь мэдээжэ. Мүнөө Занзибарай правительство ороһ дотороо хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые ургадхаха, тэрэниие хилын саана худалдадаг болохо зорилго табяа. Харин энээнэй тула Занзибарай, илангаяа Пембын гадаадын дэлгүүртэй холбоо барисаае һайжаруулха шухала болонхой.

Пембэдэ мүнөөшье далайн портын үгы байһанһаа бүхы ашаануудые багахан судануудаар Занзибарай портоор дамжуулан шэрэхэ баатай болоно. Английскэ «Смит Макензи» гэхэ мэтэ үмсын компанинууд иимэ шэрэлгэнүүдһээ олзотодог. Мүнөө Занзибарай правительство Пембэдэ порт бариха түсэб зохёожо байнхай. Шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэхын, порт бариха газар шэлэжэ олохын тула Занзибарай правительство совет мэргэжэлтэдые урьһан юм. Тиин совет эксперт, ленинградец А. Н. Николаев даабаряа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ. Занзибарай Коммуникациин, ниитын ажалай болон энергетикын министерство, министр Салах Саадалла өөрөө совет мэргэжэлтын һанамжа, дурадхалнуудые үндэрөөр сэгнэһэн байна. Энэнь нарин нягтаар зохёогдоһон техническэ проект юм. Занзибар энээниие бэелүүлээд байхадаа, Занзибар Пемба хоёрой хоорондо ашаа шэрэлгын талаар эгээн багаар бодоходо, жэлдээ 75 мянган фунт стерлинг олзо оруулха.

Н. ТУРКАТЕНКО.
ТАСС-ай корреспондент.
«Вокруг света».

«ТАД ОНДОО ХҮН БОЛОЖО БУСААБ»

Итальянец Энрико Бертиниин гэр бүлэдэ ехэ һайндэр. Һаяхан тэрэнэй түрэлхид, ханинарта ехэ баяр баясхаланта ушар болоо.

Энрико хүндэ чемодануудые хоёр гартаа баринхай, холын аяншалгаһаа бусажа ерэбэ. Баяртай уулзалгын урманда улаан архи аагалба....

Гурбан жэлэй урда тээ аюул оһол болоожо, бүд нэхэгшэ Энрико Бертини хоёр гараа машинада хабшуулһан, таһа татуулшаһан байгаа. Италидаа тэрэнэй хандаһан лэ медицинскэ эмхи зургаан иигэжэ харюусаа: «Ямаршье протез хэхын аргагүйл даа». Заһаршагүй эрэмдэг хүн болоо гэжэ комисси тогтооһон юм. Иигүүлээд байхадаа гэртэхинэйнь үйдаха гашуудахаа зүб ааб даа. Гэбэшье коммунистнар—ханинарайнь нэгэн залуу хүдэлмэришэндэ иигэжэ хэлэбэ: «туһаламжа эрижэ Советскэ Союзда хандабал яадаг юм. Тиигээд бэшэг эльгээхэ гэжэ шиидэбэ. Нэгэ хэды сагай үнгэрхэдэ, Москваһаа телеграмма ерээ. Үнишье болонгүй протезүүд абтаа. Теэд гарнуудайнь бүтэн хубиинь тон бага байһан дээрэһээ, протезүүд богонидошоо. Тиихэдэнь протез хэдэг Ленинградай институт Энрикые урьһан байна.

Энрико тэндэһээ бусажа ерээ бшуу. Гурбан жэлэй туршада тэрэнэй хубсалха, эдихэ, уухада ходо хамһалсаһан түрэлхидтэнь ямар ехэ баяр болоо гээшэб! Протезээрээ юу хэжэ шададаг болоһыень харан гэхэдээ, эди шади гэжэ һанаһаниинышье буруу бэшэл. Энрико иигэжэ хэлэбэ: «Сэдьхэлни ханаа гэжэ хэлээд дүүргэбэл, минии баяр, омогорхолые хүсэд элирхэйлхэгүй болоно. Би тад ондоо хүн болоожо бусааб.

Советскэ Союзда намайе түрэл ёһоор хани халуунаар угтан абаһаниинь саашадаа үнеэхил энхэрэнээр хандадаг байһаниинь намайе юунһээшье үлүүгээр гайхуулаа».

В. ГОНЧАРОВ,
ТАСС-ай корреспондент.
РИМ.
«Вокруг света».

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур.
1964 оной ноябриин 21.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Һара харуулдаг мэргэжэлтэ
- Баатар геологууд сухаришагүй
- Бишыхан Юрочкын нааданхай
- Уран шүлэгэй долгин
- Элдэб һонин

2000 ОПЕРАЦИ

Улаан-Үдэ городто ажаһуудаг Александра Ивановна Левандовская хүндөөр үбшэлһэн байгаа. Ушарынь хэлэхэдэ, нюдэниинь муудажа, юумэ хаража шадахаяа болинтоһон гэхэ. Үбшэн энэ эхэнэрэй республиканска больница ерэхэтэйнь зэргэ:

— Дары операци хэхэ хэрэгтэй,— гэжэ нюдэнэй врач Надежда Бужеглаевна Боянова хэлээд, операци хээ һэн.

Хэдэн часай туршада хэгдэһэн хүндэ, хүшэр операци һайнаар үнгэржэ, үбшэн эхэнэрэй нюдэн харадаг болоһон.

Һүүлэй юһэн жэлэй туршада врач Боянова хүнэй нюдэндэ хоёр мянган операци хэжэ, хэды олон хүниие харадаг болгоо гээшэб! Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадалсаһан Тихонов һохор болоод, фронтһоо бусажа ерэһэн юм. Аяар 17 жэлэй туршада хүндэ хүтэлүүлжэ ябаһан Тихонов республиканска больница ерэжэ, нюдэеэ үзүүлээ һэн. Операцийн хэгдэһэнэй һүүлээр врач Боянова Тихоновэй хажууда ерэжэ, нюдыень үзэһэнэйнгөө һүүлээр: «Нүхэр Тихонов, боолтыетнай абахамнай, зүгөөр гэнтэ харанхы байхадань бү гайхаарайгты»,—гэжэ врач хэлээд, нюдэнэйнь уялаа аалихаар тайлаба.

— Юу харанат?—гэһэн асуудал дуулаһан Тихонов баярлаһандаа юуншье гэхэ аргагүй, хахашоод һууба.

— Намайе дуулаагүй гүт?—гэһэн асуудалай дабтагдахада, мэдээ ороһондол; «Юун гээ һэмта?»—гээд Тихонов асуужархина.

— Юу харанабта?

— А-а, һүлэмхи улаахан гал гү даа...

— Тиимэ, тиимэ,—гэжэ врач хэлээд, гэнтэ гэрэлдэ гарахагүйн тула ямар арга хэрэгтэйб, яагаад хурса гэрэлдэ нюдэеэ дадхаажа һургахаб гэхэ мэтэ олон асуудалнуудые ойлгуулжа, хэлэжэ үгэһэнэй удаа газаа гаргажа, одоошье үнгэтэ юртэмсые харуулба гээшэл!

— Харадаг болооб! һайн даа, һайн, врачни!— гэжэ Тихонов шангаар хашхаршоо һэн. Мүнөө нюдэтэй болоһон Тихонов Татаурово станци шадар ажаһууна, ажал хүдэлмэришье хэнэ.

Үргэн Буряад нютагайнгаа арад зоной дунда мэдээжэ болоһон манай бэрхэ врач Надежда Бужеглаевна Боянова үдэр бүри шахуу баяр баясхалан хүргэһэн бэшэг абажа, һохор болоһон хүниие нюдэтэй болгохын хойноһоо үдэр, һүнигүй оролдожо, ажаллажа ябадаг, һайн һайхан сэдьхэлтэй эмшэлэгшэ юм.

Б. ОЛЕНИН.

СОЛОНШ ДУУДАГДАХАЛ, „МОЛОДЁЖНЫЙ“

Муйска гол һарьдаг үндэр хада уулануудаараа халхалагдан, оршон тойрон байдалһаа таһаранги шэнги. Түмэр замһаа хэдэн зуун километрэй зайда байдаг энэ тайга соогуур жэм зүргэһөө ондоо харгы харагдаагүй. Москва — Хабаровск хоёрой хоорондо ниидэжэ ябаһан «ИЛ-18» самолёдоор ябагшад тайгын дунда һүни яларһан гал харахадаа юун гээшэб, эндэ ямар хүнүүд ажаһуудаг юм ааб? гэжэ гайхаха ёһотоц.

Хойто болон Урда Муйска уулануud хоорондо хэгдэһэн тэһэрэлгын абяан сууряа татуулна. Наратай сэлмэг үдэрнүүдтэ тэндэ хүдэлэгшэдтэ түхеэрэлгэ, материал, зэр зэмсэг, эдеэ хоол, почто, кинокартина зөөһэн самолёт хүнхинэн, шэмээгүй ногоон дайдые һэреэһэндэл болоно. Самолёдой бортнуудта һууһаншье хүнүүд олон. Тэдэнэй зариманиинь амаралтада ошогшод, нүгөөдүүлынь амаралтаһаа тэхэригшэд. Мүн эндэ хүдэлмэрилхэеэ ерэһэн шэнэ хүнүүдшье буунa. Тэдэнэр бултадаа залуушуул.

Хайшаа ниидэһэн юун самолёт гээшэб? гээд хүнүүд гайхаха. Улаан-Үдын, Романовкын, Багдаринай аэропортнууд дээгүүр «Молодежно» гэһэн үгэнүүдые хододоо дуулахат.

Муйска голдо орьёл үндэр хадын хормойдо хэтэ холоһоо хойшо эзэгүй байһан дайдые эзэмдэгшэд геологуудай тосхон тэндэ тогтожо байнхай. Энэмнай Молодёжно ха юм. Гурбан жэлэй саада тээ тэндэ түрүүшын хэдэхэн майхан татагдаа һэн. Удаадахи жэлнүүдтэнь гэр байранууд жэрылдэжэ эхилээ.

Мүнөө Молодежно тосхондо 400 шахуу хүн ажаһууна. Тэндэ складууд, гараж, мастерской, электростанци, почтын таһаг, 2 магазин, столово, һургуули, 50 һууритай хүүгэдэй саад гэхэ мэтэ баригданхай.

Молодёжнодо баригдаһан гэрнүүд саг зуурын бэшэ байха. Геологуудай ябамсаар орондонь тэдэнэрэй халаан ерэхэ. Геологуудай түрүү отрядуудай олоһон баялигые ашаглан үргэлжэлүүлхэ эзэд тэдэ гэрнүүдтэ ажаһууха.

Тосхондо эрэшүүл үсөөн харагдаха. Эхэнхи эхэнэрнүүд, үхибүүд. Эрэшүүлтэй дайралдахада механизаторнууд шэнги тоһо лэбшэһэн хубсаһатай хүнүүд ябаха. Тэдэнэр электростанцида, мастерскойдо, транспортда хүдэлэгшэд—трактористнар, автомашинын жолоошод.

Бусад эрэшүүлынь хаана гээшэб? Тэдэмнай хаана тэһэрэлгын абяан дуулданаб, тэндэ. хадын оройгоор бэдэрэлгэ хэжэ ябана ха юм. Долоон хоногтоо нэгэ дахин орьёл үндэрэй оройһоо буужа, гэртээ амархаяа тэдэнэр ерэнэ.

Урда Муйскын эхинэй үндэр хадын хабшуу жалга үнгэрэмсөөр үшөө нэгэ тосхон харагдаха. Тэрэ тосхон мүнхэдөө хүрэшэһэн сэбдэг хүрьһэтэ газарта. Молодёжно тосхонһоо аяар километр үндэр газарта оршоно.

Тэндэ эрэлхэг зоригтой, эбтэй эмхитэй хүнүүд ажаһууна. Тэдэнэрые газар дорохи баялигые бэдэрэгшэд гэжэ нэрлэнэ. Зариманиинь газар үрэмдэжэ, нүгөөдүүлынь хабсагай шулуу хамхалжа, хажуу тээшэнь нүхэ малтажа газар доогуур ябажа, бэдэрэлгэ хэхэ арга олгоно. Малтажа гаргагдаһан шулуу шохой, шэнжэлэлгэдэ эльгээхын тулада тэрэниие үйрүүлдэг хүнүүд тэндэ хүдэлнэ. Үйрхэй сооһоо эгээн һайн шанартай асбестыень түүжэ, самолёдоор ябуулхые бэлдэнэ.

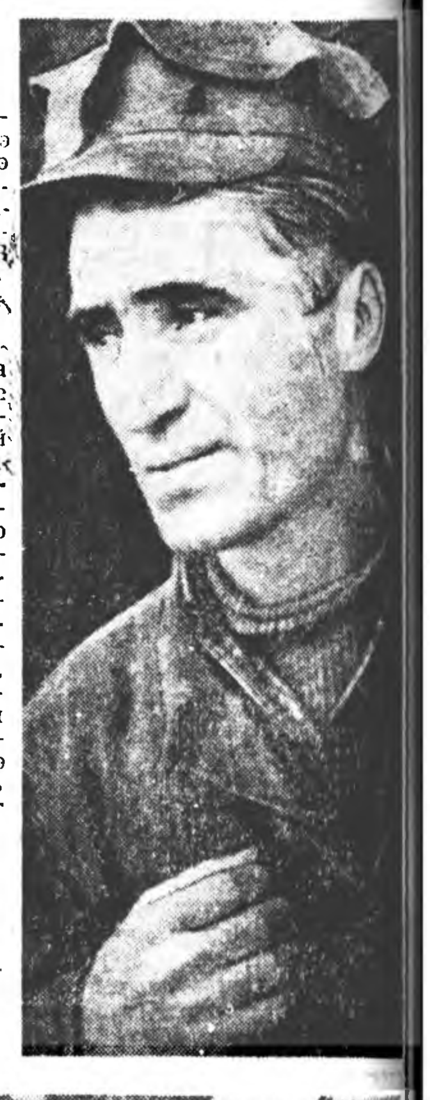
Ямар тиимэ ашагта малтамал эндэ бэдэрэгдэнэб? Молодёжнодо хэдэ миллион тонно нөөсэтэй хризотил-асбестын запас олдонхой. Асбест гээшэ ашаглагдаагүй байхадаа юрын шулуун юм. Гэбэшье, тэрэ тусгаар шулуун. Бутаруулхада нарихан бамбагар һэбэрдэһэн болошодог. Тэрэниие ээрэхэдэ болохо. Асбестын һэбэрдэһээр, бэлдэгдэһэн ээрэмэл галда дүрэдэггүй юм. Гадна кислота, щелочь гэхэ мэтын зүйлдэ гэмтэдэггүй, мүн зайн галай элшэ амяарлуулдаг, табидаггүй байна. Асбест татажа үзэхэдэ булад шэнги бүхэ бэхи. Тиимэһээ асбест хадаа 2000 гаран зүйлэй юумэ бүтээлгэдэ хэрэглэгдэдэг.

Молодёжнодо олдоһон асбест хадаа сорт шанарайнгаа талаар ехэ һайнда тоологдоно. Эндэхи асбест һэбэрдэһэ үгэлгөөрөө ондоо тээһээ абтадаг юрын асбестдэ орходоо 30—40 дахин ехэ һэбэрдэһэ гаргадаг байна. Иимэ үнэтэ баялигтай Молодёжнын асбест ашаглаха ябадалда гаргагдаһан гаргаша 2—3 жэлэй туршада харюулагдаха байһаниинь лабтай.

Хүсэһэн хүсэл, хэһэн юумэнэйнгээ урда орогдоо. Молодёжные анха бии болголсоһон хүндэтэ хүнүүдэй нэрэ дурдангүй гараханын аргагүй. Энэ хадаа дүрбэн жэлэй саада тээ Молодёжнодо ерэһэн залуу мэргэжэлтэ ахалагша геолог К. Г. Башта болоно. Эдэнэр хадаа геологууд Б. В. Криницкий, П. М. Боровский, Л. П. Трофимов болоно. Үрэмдэгшэд болон бусадайшье нэрэ Молодёжнын түүхэдэ оролсохо байһандань ямаршье ажаг һэжэг байхагүй.

Мүнөө тэдэнэр дүрбэн жэлэй саада тээ тараһан замаа гэдэргээ эрьен омогтойгоор хараа. Арганьшьегүй. Эхилһэн хэрэгээ эсэстэнь хүргэбэ гээшэ.

М. ЗАМАЩИКОВ,
геолог.
Муйска дабаан.

Хадын ашагта малтамалнуудые бэдэрэгшэдэй бригада «Молодежный» тосхондо ажаһуудаг. Зураг дээрэ: коммунис ажалай нэрэдэ хүртэһэн бригадын проходчигуудай бригадын бригадир (дээдэ зураг дээрэ) Г. М. Цаллалов. Доодо тээнь тэрэнэй бригада.

Ф. СОРОКИНОЙ фотонууд.

Үхибүүдэй шүлэг

Цырен-Базар БАДМАЕВ

ШУЛУУТАЙН ГОЛОЙ ЭРЬЕДЭ

Шулуутайн голой эрьедэ
Шууяан, дүүеэн зэдэлэнхэй.
Нэгэ һонин «парикмахерска»
Нээгдээд байнал эндэмнай.

Ороһон ерэһэн клиентнүүд
Оройдоо мүнгэ түлэнэгүйл даа.
Хүндын ёһоор тэдэниие
Хүнүүд хүтэлжэ асарнал даа.

Тоолохонь бэрхэ, барагдашагүй,
Томоотой эдэмнай хэд гээшэб?
Хоолой хотымнай тэжээдэг
Колхозоймнай хонид гээшэ.

Һаглагар полько хэрэггүй,
Һахал абаха гэлтэгүй...
Нарбагар хонинной нооһые
Нэгэ доро хяргана, үлөөлтэгүй.

Нарата зунай халуунда
Нагшагар дахаяа абхуулхадаа,
Хүнгэржэ һэрюусэһэндэл,
Хүльбэрөөд талаяа гаранал даа.

Хайшалаашадай хажуугаар
Хараашалан ябана Амгалан,
Халта хонинһоо үндэрхэн,
Гартань эмтэй баанхахан.

Хонинной тэршэлэн хүдэлжэ,
Халта хайшада адахалаар
Шорохондо эм халдаажа,
Шархадань түрхинэ шадамараар.

Колхоздоо туһалжа һурагшанар,
Хүдэлнэ аһан шадахысаа.
Нэгэн хонн дүтэлүүлнэ,
Нэгэн нооһо хайшалалсаа.

Хайшалһан нооһоёо илгадаг юм,
Харгыда вагондо ашадаг юм.
Улаан-Үдын фабрикада

Угаалган һайса сэбэрлэгдээд,
Бүд нэхэдэг газарнуудта
Бүреэтэй нооһон эльгээгдээ.

Бүхэ һайхан хубсаһан болоод,
Бүхы дэлхэйгээр аяншална.
Харашье, шарашье шарайтанн
Ханган гоёон дулаасуулна.

Шэнхинүүлэн машина хайшалнад.
Шууян, дүүен энеэлдээ.
Шэнэхэн үмдэһэн костюмыш
Шулуутайнш үхибүүд бүтээлсээ.

ХУСАДАГ НОХОЙ

Шог рассказ

Хэмнайшье бага ябаһын хаюм даа. Наадахаһаа һайн юун байхаб. Мүнөө газаагуур бишыхан үхибүүдэй наадажа байхые харахадаа, бага наһаншни, наададаг нааданхайнуудшни һанаандаш ороодхихо. Би гэрэйнгээ газаа бишыхан үхибүүдэй наадахые хаража һууха угаа дуратайгшаб. Заримдаа хэжэ, бэшэжэ һууһан юумэеэ мартажархёод, тэдэнэй наадахые харажал һууxаб.

Би Рабжаевтанай гурбан таһалгын нэгэн соонь байдагби. Холын түрэлэй болохо аад, саг зуураар байлгаа юм. Нигэд гээд квартиратай, һамгатай, үхибүүтэй болохол хүн аабзаб даа. Зай тэрэшье бэзэ, яахамнайб. Энэ Рабжаевтан ори гансахан хүбүүтэй: мүнөө жэл тэрэ һаял табатай болохонь, теэд угаа һонор хүбүүн. Юра, Юрочка гэжэ нэрэтэй! Дулгарма Бадмаевнагай заримдаа сухалдаад: «Юра!» гэжэ хашхархадань, хоюулан, харайлдажа ерэдэгбди. Сухалтайшаг байхадаа хүбүүгэз «Юрочка» гэдэг. Тиимэһээ минии хэн гэжэ нэрэтэйе тухайлба ёһотойт. Радна Будаевич өөрөө һан жасын таһагта яһалхан дээгүүр тушаалтай хүдэлдэг. Һуумга ажалтай аад, залуушье һаа, маряатайшаг боложо ябаһан хүн.

Бидэнтэй зэргэлээд Будаевтан һуудаг. Базар Цыренович инженер-геолог, һамганиинь багша. Юрын тухай Абрайхан гэжэ баһал һөөл зохид, хөөрхэн хүбүүтэй.

Нэгэтэ үдэшэлэн, газаагаа һуутарни Абрайханиие үхибүүд тойрошобол даа. Юун болоо гээшэб, ойлгохын аргагүй, шаг шууяан, энеэлдээн. Хажуудань ошожо харан гэһээм, угаа зохид нааданхай. Пампагар жаахан нааданхай нохой. Мушхажа, мушхажа табихадань, нохой тойрон гүйжэ ябаад, толгойгоо үргэн һагад хусаха юм. Хүн бүхэн барижа үзэнэ, мушхана. Ехэл эбтэйгээр наадана, альгаа ташалдан дэбхэрэлдэнэ. Гэнтэ хаанаһаашьеб манай Юрочка бии болоод, бишыхан басагадые түлхижэ, нааданхайе хаража байһаар, гартаа абажа, Абрайханай шэхэндэ юушьеб шэбэнэбэ. Тиигээд Абрайханай гарһаань хүтэлжэ, углуу тойрон шэрээд гүйшэбэ. Һаяхан хүхилдэжэ, дэбхэрэлдэжэ байһан үхибүүд уралнуудаа шомбойлгоод, уйдхартай, сухалтайгаар хойноһоонь хараад гээгдэшэбэ.

Юрочка тэрэ үдэшэлэн Абрайханай нохойдол адли нааданхай худалдажа асарагты гэжэ эжы аба хоёроо гуйба. Абань заатагүй абажа үгэхөөр найдуулба.

— Манай эндэхи магазинда юун тиимэ наадан байха юм. Москваһаа асарна бэзэ,—гэжэ Дулгарма Бадмаевнагай хэлэхэдэ, Юра бүришье ехээр гонгинобо.

— Абажа үгэхэб даа хүбүүндээ. Тиимэ наадан яашаха һэм. Магазинда дүүрэн байна бэлэй,—гэжэ абань хүбүүгээ һамааруулаад, үлүү юумэ бү дуугара гэһэндэл һамган тээшээ хараба.

Хэды хоноһон хойно Юрочкын таһалга сооһоо нохойн хусаха абяан дуулдаба. Һэмээхэн үүдыень нээгээд харан гэһээм, мүнөөхи нохой нааданхай. Юра наадандаа дашууршоод, минии хажуудань ерэһые обёорбогүй.

— Абрайхан наадахыешни үгөө алтай?—гэбэб. Юра гэнтэ залд гэжэ, юуншье гэжэ харюусахаяа маргашоод һуутараа:

— Би газааһаа... шорой сооһоо олооб,—гэбэ.

— Олоо хадаа абаашажа үгэхэ юм гүб даа.

— Энэшни магад Абрайханай бэшэ аалам?.. Иимэ нааданууд магазинда олон ха юм.

— Абрайханһаа һураарай.

— Би гээгээб гэжэ худалаар хэлээд абашаха. Үгы болгоо хадаа өөрөө зэмэтэй,—гээд Юрочка намайе урдаа оруулбагүй.

Үдэшэлэн эдеэлхэеэ һуутарнай, Базар Цыренович Абрайханаа хүтэлөөд орожо ерэбэ. Юундэ ерэһэнээ Абрайханай аба Дулгарма Бадмаевнада энсэбхилэн байжа ойлгуулаад, Юрик тээшэ хаража:

— Хүнэй юумые хаанаһаашье олоо хадаа үгэхэ ёһотой юм шуу. Энэмнай аягүй бшуу даа. Энэ нааданхайгаараа хамтадаа наадахадатнай болохо. Абрайхан, тиимэ бэзэ?

— Тиимэ, — гэжэ хүбүүниинь уруугаа хараһан зандаа харюусаба.

Юрочка юуншье гэхэеэ ойлгожо ядан бахардашоод байтараа, гэнтэ ёдогод гэжэ, ташаагаа тулаад:

— Гансал Абрайхан нимэ наадантайтай юм гү?! Абадаа хэлэхэдэмни абажа үгөө һэн,—гэжэрхибэ.

Юрочкые ингэжэ дуугарха юм гэжэ һанаа заяандаашье оруулаагүй һууһан аад, эжы тээшэнь харахадам, Дулгарма Бадмаевна баһал шарайгаа хобхо татажа, эсэгэ хүбүүн хоёрой урдань ошоод:

— Үгы, нээрээ, гансал танай хүбүүн нимэ наадантай гэжэ һанаа гүт? Гансал та хүбүүндээ нимэ нааданхай абажа үгэдэгби гэжэ һанаа гүт?! Нихэдээ юун боложо байна гээшэб! Бүхы наһаараа сэхэ, сэбэр айлайда орожо ерээд, хүбүүгыемнай хулгайшан гэхэсэ һанаба гүт?! Хүбүүмни танайл хүбүүнһээ дутуугүй байха. Тиимэ, үсэгэлдэр абань худалдажа абаа һэн. Эндэһээ хойшо хүниие харадаха, гүрдэхөө болихот,—гээд тогторонгүй хараажа орошобо.

Базар Цыренович юуншье гэжэ хэлэхээ бахардашоод, гайхашоод байтараа:

— Ябая, ябая... Абрайхан,—гэжэ шэбэнэн хэлээд, хүбүүгээ хүтэлөөд түргэхэн гаража ябашаба.

Үдэшэлэн газетэ уншажа һуухадам, хүбүүнэйнгээ оро дэбдихэрые заһажа байхадаа:

— Энэ гээшэ гү, тэрэ яяр наадан хайшни?.. Үглөөдэр түргэн абаашажа хая саашань,—гэжэ эжынь ганирба.

— Юундэ хаяха хүнбиб?

— Абашни ондоое, шэные худалдажа абажа үгэхэ.

— Теэд абашни худалдажа абаа ха юм. Тиигэжэ өөрөө хэлэнэ ха юмши,—гэжэ Юрочка урдаһаань харюусаба.

Тиигэжэ хэлэхэеэ яажа һанаа гээшэб, имэхэн жаахан аад. Гайхалтайл байна даа, юу хэлэхэб!

В. ЛУБСАНОВ.

ЭЛДЭБ ҺОНИН

ДАЛАЙН УҺАН БА УРГАСА

Олохон оронуудта хэгдэһэн туршалга тухай хөөрэе. Далайн уһаар уһалагдаһан шэнисэ, еимэян, хартаабха, наран сэсэг болон бусад ургамалай һайн ургаса үгэдэг байна. Тэрээгээр уһалагдаһан тарян удаан саг соо ган гасуурай болоходо 9 һара хүрэтэр уһалуулангүй тэсэжэ шадаха байна. Урда Израилиин шулуутай, элһэтэй хүрьһэндэ таригдаһан олон янзын ургамал далайн уһаар уһалагдаһанай ашаар һайнаар ургаа.

ДУНДАДА ДАЛАЙН ГҮНЗЭГЫ

Дундада далайда эгээн гүнзэгы газарынь Грециин Матапон хушуунай урда үзүүр тушаадахи Пелопонесскэ хахад олтирогто олдоо. Итальянска судна энэ районда Ионическа далайн гүнзэгые 4295 метр байба гэжэ тэмдэглэбэ.

(«Сельская молодежь» журналһаа).

ОЛОН ТҮЛ

Крымскэ областиин «Саки» совхозэй гурбадахи отделенидэ Красотка гэжэ үнеэн дүрбэн тугал гаргаа.

Үнеэдэй ахирлалгэ тэндэхи малшадта гайхал бэшэ болонхой. Отделенидэ үдхэгдэдэг шэнэ үүлтэрэйнь мал хоёр, гурбан тугал түрэнэ.

Красоткын гаргаһан дүрбэн тугал хамта дээрээ 88 килограмм болоо. Тэдэнэй нэгэниинь эмэ, гурбаниинь эрэ юм.

(«Сельская жизнь» газетэһээ).

60 ЖЭЛ СОО УНТАНГҮЙ

Испаниин таряашан Висенте Медина гэгшэ 64-тэй наһанайнгаа минл 4 жэлыень унтаа. Дүрбэтэйһөө хойшо унтахаяа болишоһон байна. Врачнууд нойр хүргэхэ бүхы арга наһан соонь хэбэшье, туһа болоогүй. Тиимһээ тиитэр тэрэ хүн зуу наһа наһалха гэжэ врачнууд батална.

(«Сельская молодежь» журналһаа).

* * *

Иракска 38 наһатай эхэнэр эхир дүрбэн үхибүү түрэбэ,—гэжэ Багдадһаа Рейтер агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

(«Комсомольская правда» газетэһээ).

АНДРЕЙКА—БААТАР

Анисовкын (Саратов) подстанциин электромонтер Иван Николаевич Гончаровой булэдэ Андрейка хүбүүн гаража, ехэ баяр асараа. Тэрэ хүбүүн 60 сантиметр утатай. Шэгнүүрынь 6 килограмм 680 грамм болохо юм. Зургаан һаратай үхибүүн тэды хэмжүүртэй байдаг. Баатар хүбүүнэй эхэ Елена Филипповна машина бүтээлгын заводой хүдэлмэрилэгшэ юм.

(«Гудок» газетэһээ).

ГЕОЛОГУУДАЙ ОЛЗО

Алас Дурна зүгэй геологууд Свободный хотоһоо холо бэшэ хүрин нүүрһэнэй ехэ хэбтэшэ олоо. Даб дээрэхи багсаамжаар эндэ миллиард үлүүтэй тонно нүүрһэн бии.

Хабаровскын совнархозой горно-металлургическа, химическэ промышленностиин управлениин начальник **В. Киселев** ингэжэ хэлээ:

— Свободный хото шадар олдоһон хүрин нүүрһэнэй баялиг Райчихинай нүүрһэнэй бассейнынхиһээ хэдэн дахин ехэ юм. 10 метр зузаан нүүрһэн газарай хүрьһэндэ дүтэ байдаг. Тиимэһээ нээмэл аргаар малтагдаха байна.

(ТАСС-ай корр.).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Техническэ болон партийна хүдэлмэриин толи» гэһэн түрүү бэшэг, Үзбегэй ССР-эй ажалшадта КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй эльгээһэн амаршалга, «Холодно нютагта» гэһэн репортаж, «Мэргэжэлтэдэй харюусалгагүй дээрэһээ» гэһэн шүүмжэлэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: хэблэлэй шэнжэлэл—«Тосхондо хими ерээ», Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин главна агроном И. Сапрыкинай «Шанар һайнай үрэһэн — манай зорилго» гэһэн корреспонденци, г. м.

Гурбадахи хуудаһанда: соёлой зургаануудаар ябаһан рейдовэ бригадын материал, В. Комаров—«Нэгэтэ хэн ниидээ һэм?», хиһын саанаһаа мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар» (субботний огонек) гэһэн хуудаһанда һонин юумэ уншахада болоно.

Сэгээ—амтатайшье, туһатайшье ундан

Сэгээ хадаа эртэ урда сагһаа хойшо Зүүн Зүгтэхи зоной эһээжэ уудаг амтатай ундааниинь байхаһаа гадна, уушханай ханяада аргалдаг арга болоһон байгаа. Сэгээе гүүнэй һүөөр бэлэдхэдэг байһан. Һүүлэй үедэ үнеэнэй тоһогүй һүөөр, тэрэниие бэлэдхэдэг болоо. Эһээһэн айраг гашуубтар аад, амтатайшье, үлэтэй, хоолтойшье байдаг гээшэ бэзэ. Литр айраг соо 22 грамм белок, 17 грамм тоһон, 32 грамм һүнэй саахар, 30 шахуу грамм спирт байдаг. Хүсэеэ буураагүй белок, мүн тоһон һайса худхагдажа изармаггүй болоһон сэгээ соо байдаг юм. Тиимэ сэгээ гү, айраг уухада хүнэй бэедэ шэнгэсэтэй байдагыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Сэгээ гээшэ уушханай ханяадаар үбдэһэн хүндэ хүсэ оруулдаг байна. Сэгээ гү, айраг соо байдаг углекислота, һүнэй гашуун, витаминиинь эдеэ шэнгээсэтэй болгодог, хүниие эдеэндэ оруулдаг, бэедэ элдэб үбшэнэй халдабарие бууруулдаг байха юм. Сэгээ ууһан хүнэй уушхан һайнаар хүдэлдэг, амисхаал һайжардаг гээшэ. Сэгээгэй гол үнэтэй юумэниинь гэхэдэ, гансахан уушханай ханяаданай хорхой үгы хэдэг бэшэ, мүн гэдэһэнэй үбшэ хүргэдэг хоро дарадаг антибиотико болоно.

Юутэ юугүй нимэ унда үлүү гаратар ехээр бү уугты. Литр сэгээ соо 30 грамм хүрэтэр спирт байдаг гэжэ хэлэгдэнэ ха юм. Тиимэһээ ехээр эһээгүй шэнэ сэгээ гү, айраг ууха. Тиимэ айрагхии хөөрэлгэ, зүрхэ дарадаг байха юм. Хоног соо 1—1,5 литр хэмжээтэйгээр сэгээ ууха.

(Хүдөө ажахын календарьһаа).

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.
Н00276. Зак. № 1156

Согтой хүхюухэн хүбүүхэн
Солбоноо туршаха гээ гү?
Үетэнэйнгөө хараһаар байтарнь
Үндэрһөө һүрэхэнь гээшэл ха.

Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1964 оной ноябрийн 21.